

ALGEMEEN HANDELSBLAD.

ABONNEMENTSPRIJS VOOR 3 MAANDEN: Voor Amsterdam.....f 7.50. Voor de overige Steden des Rijks f 8.50. De Zondags-Editie.....f 1.50. Afzonderlijke Couranten.....f 0.10. Ieder loopend Kwartaal moet voldaan zijn uiterlijk op den 15den der 3de maand.

Woensdag 24 October. UITGEVERS-DIRECTEUREN, GEBROEDERS DIEDERICHS. Erloover Franco aan het Bureau Handelsblad.

PRIJS DER GEWONE ADVERTENTIËN: Van EEN tot ZEVEN regels, behalve de 35 c. zegelgeld.....f 1.75. Iedere regel meer.....f 0.25. Buitengew. groote Lett., naar mate der ruimte die zij beslaan, à 25 c. per regel.

Bij deze Courant behoort een BIJVOEGSEL, bevattende het Verslag der Algemeene Beschouwingen, waartoe het onderzoek van de Staatsbegroting voor 1861 in de Afdelingen van de Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft aanleiding gegeven.

AFSCHAFFING DER SLAVERNIJ IN WEST-INDIË. NIEUWE ONTWERPEN. III.

Ten slotte vermelden wij nog eenige wijzigingen die in dit nieuwe ontwerp, bij vergelijking met het vorige, gebragt zijn. Volgens art. 6 zal geene vergoeding worden gegeven voor slaven tot dwangarbeid veroordeeld, wier straftijd eerst een jaar of langer na afkondiging dier wet zal eindigen; bij het vorig ontwerp was de termijn van twee jaren gesteld; — maar er is sedert dien tijd toch reeds meer dan een jaar verstreken, dus de verandering brengt geen préjudicie te weeg. De termijn voor de betaling der schadeloosstelling is wat vervroegd, en de wijze van voldoening is beter geregeld. De Regering volhardt bij de meening, dat de vrijgemaakten verplicht zijn de kosten te dragen voor geneeskundige verpleging, onderhoud van weezen, zieken en bejaarden en voor het onderwijs der kinderen; maar de tegenstrijdigheid die deswege scheen te bestaan in het vorige ontwerp, ten aanzien van de verplichtingen welke de Staat op zich nam, is nu door verbeterde redactie weggenomen. Overigens gelooven wij, dat het althans ongeraden is en onbillijk tevens om de kosten van onderwijs ten laste der vrijgelaaten te brengen. Op welke wijze die kosten over de vrijgelaaten zullen worden omgeslagen, dan wel door inhouding van loon of anderszins ten hunnen laste gebragt, blijkt niet. Ook in de ontwikkelde denkbeelden omtrent de uitvoering der wet bestaat daaromtrent nog een leemte. Dit punt is van te meer belang omdat bij het nieuw ontwerp de Regering zich slechts verplicht om zooveel mogelijk het "genot" van geneeskundige verpleging en onderwijs te verschaffen; die uitdrukking is, althans wat het onderwijs betreft, veel te onbepaald. Voor allen, die in den bebouwen kring der kolonie en in de onmiddellijke nabijheid der hoofdplaatsen van de reeds gevestigde of nog te vestigen districten zijn, moet ook gelegenheid zijn tot "genot" van onderwijs, en voor hen behoort ook de verplichting te bestaan, om van die gelegenheid gebruik te maken. Zonder die verplichting komt ook van het opkomend geslacht weinig of niets te regt. Bij de bepaling, dat de vrijgelaaten nog, voor zooveel noodig, zes maanden op de gronden waar zij zijn gevestigd, moeten blijven om den oogst binnen te zamelen, is de faculteit om hen daarvoor nog zes maanden langer te kunnen pressen, nu terecht weggevallen. De regering behoudt zich ook nu nog voor de vrijgemaakte particuliere slaven in corporatie in te deelen; maar geeft deswege in de Memorie van Toelichting eene geruststellende inlichting, waarin wellicht kan worden berust. Ook is eene wijziging gebragt in het ontwerp, waardoor de vroeger uitgedrukte verplichting tot werkverschaffing van gouvernementewege is verzaakt. Bij het voorloopig verslag over het laatst vorige wets-ontwerp waren door de commissie van rapporteurs eenige nieuwe artikelen voorgesteld tot regeling van de comptabiliteit voor de uitgaven die de emancipatie zoude te weeg brengen. Die bepalingen waren van zeer beperkenden aard en zouden de regering zeer aan banden leggen. De regering beweert thans dat die voorschriften onuitvoerbaar zouden zijn, en stelt alleen voor dat de uitgaven, uit deze wet voortvloeiende, uit de koloniale geldmiddelen zullen worden gekweten. Het laat zich niet denken dat de verteenwoordiging met deze onnoozele bepaling zal genoegen nemen; maar eenige meerdere vrijgevigheid dan door de rapporteurs werd voorgesteld, schijnt toch wenschelijk.

Wij zijn genaderd tot het wets-ontwerp B, omtrent de emancipatie op Curaçao en de overige eilanden, met uitzondering van St. Martin. Tot ons leedwezen moeten wij hier opmerken, dat de regering, zonder eenige billijke reden, het bij vroegere ontwerpen voorgestelde bedrag der schadevergoeding is gaan beknipten. De som van f 250 per hoofd voor de slaven op Curaçao is op f 230 verminderd, die van f 200 voor de overige eilanden is op f 170 gebragt. De classificatie die in 1857 was voorgesteld, even als voor de particuliere slaven in Suriname, en die te meer billijk ware, omdat op de eilanden geene eigenlijke plan-ages-slaven zijn, is ook geheel vervallen. Mogt men bij deze laatste wijziging ook al volhouden, de billijkheid brengt althans mede om de cijfers van April 1860 te herstellen. Inmers de aanleiding tot vermindering, die voor de plantageslaven in Suriname geldt (in bijdragen voor de premien van aanvoer van immigranten), bestaat hier niet. Op de eilanden zijn er te veel dan te weinig werkbare handen, en men zal derwaarts geene werklieden aanvoeren. Welke reden kan er dan bestaan om hier het cijfer te wijzigen? Het is te hopen, dat door wijziging van regeringswege of amendement der Kamer daarin alsnog worde voorzien. Bij een zooveel omvattenden maatregel als die van de emancipatie, mag men niet loven en bieden omtrent het bedrag der schadeloosstelling, die toch, reeds geene volledige schadeloosstelling, maar slechts eene tegemoetkoming is. Men moet geen jacht maken op populariteit of bevoordeling van de schatkist, ten koste van de nationale eerlijkheid! Overigens is dit wets-ontwerp nog aanmerkelijk vereenvoudigd, waartegen geen overwegend bezwaar schijnt te bestaan, daar de slaven op de eilanden nu veel meerdere ontwikkeling en beschaving gebragt zijn dan de Surinaamsche plantageslaven. De verbeteringen, in het ontwerp over Suriname gebragt, zijn, voor zoo veel noodig, ook hier overgenomen. Het verpligte naverken tot inzameling van den oogst (van maïs) al slechts drie maanden hoogstens duren, en op de zout-inzameling is die bepaling in het geheel niet toepasselijk gemaakt. De regering heeft dit ontwerp zoo ingerigt, dat het staats-toezigt na verloop van tien jaren op de eilanden geheel zal ophouden; terwijl voor Suriname, zulks (naar onze meening, te regt) facultatief is gesteld en aan nadere wettelijke regeling voorbehouden.

Het ontwerp C strekt tot geheele afschaffing der slavernij in het Nederlandsch gedeelte van het eiland St. Martin. Ook hier hebben wij het betreurenswaardige verschijnsel te constateren van beknipting op het bedrag der beloofde tegemoetkoming aan hen die op 1 Junij 1848 eigenaren waren van aldaar ingeschreven slaven. De Regering verklaart in hare overtuiging te zijn versterkt dat werkelijk de band der slavernij op St. Martin niet is opgeheven in 1848. Trouwens er zijn feiten geconstateerd, waartuit ten duidelijkste het tegendeel blijkt. Door stukken, die ook ter griffie van de Tweede Kamer zijn geponeerd, is bewezen, dat sedert 1848 onderscheidene verkoopen van plantages met de slavenmagten hebben plaats gehad. Bovendien is bekend, dat jaarlijks een aantal slaven, omstreeks 400, naar de naburige eilanden Sombrero, St. Kitz en andere gaan om werk te zoeken, die daarvoor eene afkoopsum aan hunne meesters betalen. De slavernij bestaat dus nog op St. Martin, ofschoon de banden in Junij 1848 aanmerkelijk zijn losgemaakt. Wat is het gevolg daarvan geweest? Dat de eigenaren sedert dien tijd meerendeels het genot der vruchten van den slaven-arbeid hebben verloren, terwijl op de overige eilanden en in Suriname de eigenaars in dat genot zijn gehandhaafd. Men zou dus zeggen, dat in billijkheid op St. Martin aan de slavenhouders eene grotere schadeloosstelling dan elders moest betaald worden! Maar neen, de staats-commissie, de Regering en de Tweede Kamer begrijpen het allen anders; ja de schriellijk ging bij sommigen zoover, om aan de ongelukkige en verarmde ingezetenen van St. Martin alle tegemoetkoming te betwisten. De staats-commissie stelde eene som van f 200,000 voor, om onder de gezamenlijke eigenaren te worden verdeeld, dat zou, berekende men, 60 pCt. zijn van de vroegere koopwaarde. Op de dringende verzoeken der belanghebbenden werd dit cijfer later op f 250,000 gebragt; dit zoude nederkomen op ongeveer f 160 per hoofd, terwijl de waarde per hoofd werkelijk zou geweest zijn f 250. Thans scheen die te gemoeitkoming nog te roijaal aan de Regering, die nu voorstelt per hoofd f 125 te betalen, hetgeen dus slechts de helft is van de werkelijke waarde in 1848. Het gezamenlijk bedrag zal dan op f 206,250 te staan komen. Wij achtten het beneden de waardigheid der Nederlandsche natie, om op deze wijze zich van eene op regt en billijkheid gegronde verplichting af te maken. De vroegere wijzigingen, die het wetsontwerp

heeft ondergaan, zijn allen het gevolg daarvan, dat thans de te gemoeitkoming per hoofd berekend is, terwijl vroeger eene globale som tusschen de belanghebbenden deelbaar werd gesteld. Over de waarde dier verandering zullen wij niet verder uitweiden.

Bij deze gelegenheid wenschen wij echter nog de Regering aan eene andere jezens St. Martin bestaande verplichting te herinneren. Toen in het vorige jaar aan eene naamloze maatschappij concessie werd verleend voor de zoutwinning op St. Martin, was dit ten nadeele der ingezetenen, die tot dus verre zelve zout verzamelden en daarvan de voordeelen genoten. Tot vergoeding daarvan is door de regering de toezegging gedaan, dat de bestaande haven in behoorlijken staat zoude worden gebragt. Daaraan bestaat trouwens groote behoefte, naardien de verbeterde zout-exploitatie een groot aantal schepen trekt, die bij geene mogelijkheid thans in de haven kunnen worden geborgen. Het maken van die haven brengt wel eene aanzienlijke uitgave mede; maar daartegen staat over, dat terwijl op de overige eilanden, en ook op het Fransche gedeelte van St. Martin de uitvoer van zout geheel vrij is, de regering van de concessionarissen der zoutwinning-maatschappij een regt van uitvoer van vijf cents per vat dat is van 40 cents per scheepstoon heeft bedongen, hetwelk bij den toenemenden voorraad zout, dien men door verbeterde werktuigen wint, dit jaar reeds eene inkomst van circa f 15,000 heeft opgeleverd, welke weldra zal worden verdubbeld. Bovendien belooft de meerdere scheepvaart ook groot vertier. Reeds zijn vijf ladingen met Nederlandsche producten niet ongebroken last naar St. Martin uitgeklaard, hetgeen vroeger nimmer pleegde te geschieden. De verbetering der haven van St. Martin is dus tevens een productieve uitgaaf, daar zij ongetwijfeld de welvaart van het eiland en zijne ingezetenen aanmerkelijk zal vermeerderen. Van de 1600 slaven op St. Martin zijn er, naar wij verneemen, 1100 in dienst van de zoutwinning-maatschappij; men kan daaruit nagaan, welke eene uitbreiding deze tak van welvaart door de verleende concessie bekomen heeft, en hoeveel er aan gelegen is, de belangen van dit eiland ook in het moederland behoorlijk te behartigen.

Wij stappen hiernaar voor het oogenblik van de emancipatie-ontwerpen af, met den wensch, dat het eindelijk gelukken moge, de Nederlandsche natie van de blaam te bevrijden, een slavenhoudende staat te zijn. Moest dit groote geldelijke offers kosten, zij behoorden gebragt te worden. Thans bestaat de gelegenheid, in het kostend bedrag uit de rijke O. I. koloniale bijdragen te voorzien. Men mag daarvan een dankbaar en nuttig gebruik. Bij eene zaak als deze mag men niet te karig zijn. Ook moet men over sommige ondergeschikte bezwaren heenstappen. Hoe meer intusschen door doelmatige wijzigingen kan worden bijgebragt, om de wets ontwerpen te verbeteren en de goede uitvoering te verzekeren, des te meer zal men zich jegens moederland en kolonien hebben verdienstelijk gemaakt.

BUITENLAND.

Engelsche Post. LONDEN, Zondag 21 October.

De graaf de Persigny heeft, alvorens naar Frankrijk te vertrekken, een bezoek afgelegd bij lord Palmerston op diens landgoed Broxlands. Men wil weten, dat tusschen beide staatsmannen in den laatsten tijd drukke onderhandelingen hebben plaats gehad over de Italiaansche aangelegenheden. — Bij gelegenheid dat lord Palmerston een bezoek aan de stad Leeds brengen zal, zullen de Kamers van Koophandel uit genoemde stad, benevens die van Hull, Bradford, Halifax, Huddersfield, Sheffield, enz., op eene wijziging van de wetten betrekkelijk de faillissementen aandringen. De eerste minister zal behalve het hem aangeboden feestmaal der stad Leeds, ook nog aan eenige bijzondere uitnodigingen in Yorkshire voldoen. — De eerste minister, Palmerston, is gisteren zijn 77ste levensjaar ingetreden. — Woensdag jl. is een begin gemaakt met het slaan der nieuwe bronzen munt, ter vervanging van de koperen. Er zullen eerst stukken van een penny worden uitgegeven. — De Great Tribulation van Dr. Cummings beleeft de eene oplage na de andere, en de ondergang der wereld, die door den beroemden godgeleerde in dit werk tegen het jaar 1897 wordt voorspeld, wint dagelijks in populariteit. Het opmerkelijke daarbij is, dat Dr. Cummings, die in weerwil van zijn, door overtreven bestudering van het Oude Testament verkregen profeten-waanzin een der meest geleerde theologen en gewis de beste kansredenaar van Groot-Brittanie is, zijne geloovigste aanhangers juist in de zoogenaamde fetsenlijke standen aantreft. Men beweert zelfs, dat de leerlingen gelooviger zijn dan de meester; ten minste het is eene daadzak, dat Dr. Cummings, ondanks den binnen zeven jaren verwachten ondergang der wereld, nog dezer dagen een huis heeft gebragt voor den tijd van 20 jaren. Aangezien overigens tot aan het jaar 1867 nog veel moet geschieden, om alles vervuld te zien wat de geleerde profet uit den Bijbel heeft bijeenverzameld, reist hij thans in het land rond om een elk op den laatsten dag voor te bereiden. Eergerister hield hij in de kolossale zaal van den Free-trade-Hall te Manchester eene voorlezing ten aanhoore van duizende nieuwsgierigen. Hij koos tot onderwerp: "De bestemming van Engeland in de voorspellingen der profeten." De laatste dag, die hem zoozeer ter harte gaat, kan niet verschijnen voor dat de Joden naar Palestina zijn teruggeleed. De profeten kennen deze taak aan Engeland toe, want de snelle dieren, waaraan Jesaja spreekt, zijn de Engelsche oorlogs-stoomschepen, die uit Tarshich, dus uit Indie, zullen komen om het werk Gods te volbrengen. De vijanden der openbaring en van den laatsten dag, die van den terugkeer der Joden afhangt, zijn de Russen en de Fransen, die zich tegen het herstel van Zion verzetten. Deze moeten derhalve door de snelle dieren worden vernietigd, hetgeen des te gemakkelijker kan geschieden, dewijl deze laatste zich reeds in Syrie bevinden. "Welk een triomf, riep hij uit; de donder van Oud-Engelands kanonnen, het sein tot bestraffing der goddeloozen en ter bevrijding der regtvaardigen, zal nog in het laatste uur der wereldgeschiedenis worden gehoord." Deze slotwoorden werden met eene oorverdovende toejuiching begroet.

De stoomboot Connaught, van de Atlantische mailstoomboot-maatschappij, is op 6 dezer, op haren togt van Galway naar Boston, op 150 mijlen afstands van laatstgenoemde stad geheel door de vlammen vernield, maar gelukkig zijn de ekwipaasje en de passagiers, waarvan het getal der eerste 124 en dat der laatsten 467 bedroeg, allen door den schooner Minna Schiffer gered en te Boston behouden aan wal gebragt. Behalve de kleedingstukken, welke zij aan het lijf hadden, hebben de passagiers alles verloren.

Duitsche Post.

WEENEN, 20 Oct. Heeden is een achtal dagbladen in beslag genomen, alvorens zij in het licht werden gezonden; hiertoe behooren de Wanderer, Vaterland, Neueste Nachrichten, en wel naar men zegt ten gevolge van de verdediging der regten van Hongarije. — Prins Meternich en graaf Apponyi zullen de terugkomst van graaf Rechberg uit Warschau afwachten, alvorens naar hunnen post te Parijs en Londen terug te keeren. — Een der dagbladen bevat de mededeeling, dat graaf Eduard Karolyi van de regering vergunning heeft erlangd om zich voor eenige dagen naar Hongarije te begeven, ten einde zijne zaken te regelen. Later begeeft hij zich naar Grütz, welke stad hem ten verblijve is aangewezen.

In het jongste nummer der Oesterr. Zeitung wordt het volgende gelezen: "Ten gevolge van omstandigheden van onzen wil onafhankelijk, zijn wij niet in staat de onderwerpen betreffende de binnenlandsche staatkunde te behandelen, gelijk wij het voornemen hadden dit te doen." — De Pestu Hirap deelt een bericht mede uit Eperies, naar luid waarvan de personen, die op de jongste tentoonstelling van landbouw aldaar, redevooringen hebben gehouden, zijn aangeklaagd van hoog verraad. — Uit Kronstadt, in Zevenbergen, wordt medegeleed, dat de Heer Maager, lid van den rijksraad, bij zijne aankomst in zijne geboortestad op de plegtigste wijze is begroet door de leden van de kamer van koophandel en fabrieken en een groot aantal zijner vrienden en vereerders. Het rijtuig, waarmede de Heer Maager werd afgehaald, was met bloemen versierd, hetwelk insgelijks het geval was met de zes prachtige opgetuigde paarden, welke voor het rijtuig waren gespannen.]

BERLIJN, 22 Oct. (des Ochtends). De National Zeitung het hooger onderwijs besprekende, zegt dat geen Franschman, Engelschman of Italiaan, ja zelfs geen Zweed of Rus het bericht zou gelooven omtrent de Duitsehe universiteiten, hetwelk bedoeld blad in de bittere noodzakelijkheid is om ter liefde van de waarheid daaromtrent te geven, namelijk dat bij geene enkele een leerstoel voor de Duitsehe literatuur bestaat. Het blad voegt er den wensch bij, dat men nu naar aanleiding van het jubileum dezer dagen gevierd, in dit gebrek zal voorzien en zoo niet aan elke universiteit, dan toch aan die te Berlijn een leerstoel vestige voor de Duitsehe literatuur. "Streelend is het, zegt het blad, dat zoo groote talenten beschikbaar zijn om dien leerstoel te beklommen."

— Bij gelegenheid van de overdracht van het huis, vroeger in eigendom behoorende aan den commercieraad Carl, alwaar nu het Fransche gezantschap zijn zetel zal vestigen, werden al zeer koddige vragen gedaan door de ambtenaren van het kantoor voor hypotheken. Vooreerst werd de vraag gedaan of de Fransche natie, aan welke het moest overgedragen worden, wel een zadelijk ligchaam mocht genoemd worden. Toen vervolgens de acte werd vertoond, waarbij de Keizer den Franschen gezant magtigde, om de hypotheek ten bedrage van 57,000 th., op het bedoelde huis gevestigd, over te nemen, werd de vraag gedaan, of de Keizer de magt had, om een zoo zwaren last op de schouders der natie te leggen en of het niet raadzaam mocht geacht worden zich eerst tot den Franschen minister van justitie te wenden en dergelijken meer. Eindelijk is men tot de voltrekking der zaak overgegaan, zonder al de voorgestelde formaliteiten te vervullen. Dit is te meer bevreemdend, dewijl er een precedent bestaat; de Russische gezant bewoont insgelijks een hotel, behoorende aan de Russische natie.

— Uit Coblenz wordt gemeld, dat de Groothertogin van Baden die stad heden ochtend vroegtijdig heeft verlaten, zich begevende naar Mannheim. De Prinses van Pruisen heeft hare dochter bij haar vertrek vergezeld tot aan het station van den spoorweg.

— Uit Verswald in het Ravensbergse wordt het volgende gemeld als een bewijs hoe diep de haat tegen de Fransen daar nog in de gemeederen van de bevolking gevestigd is. Op den 18ten dezer, bij gelegenheid van de herdenking van den veldslag bij Leipzig, werd des avonds een vreugdevuur ontstoken en daarin een pop, voorstellende den Keizer der Fransen, verbrand.

— Ten opzichte van het woud, gelegen in de nabijheid van Bialystock, waar de Keizer van Rusland eene groote jacht zal houden met de Vorsten te Warschau vereenigd, wordt gemeld, dat het eene oppervlakte heeft van 1100 □ wersten (een werst = 1 Nederl. mijl). Ten einde de oerossen in dit woud aanwezig (hun aantal wordt op 1500 geschat) te onderhouden, zijn vele der omringende kromboeren verplicht gedurende de wintermaanden zorg te dragen, dat de oerossen voeder in overvloed verkrijgen.

FRANKFORT, 21 Oct. De Kroonprinses van Wurtemberg, de Grootvorstin Olga, vertrekt Dingsdag e. k. uit Stuttgart naar Petersburg; waarschijnlijk zal zij den ganschen winter in de nabijheid harer kranke moeder doorbrengen.

— Volgens eene mededeeling uit Eisenach, heeft het comité voor Luther's monument zich voor eenige dagen naar het in de nabijheid dier stad gelegen dorp Mähra, Luther's geboorteplaats, begeven, om aldaar de plaats te bepalen, waar het zal worden opgerigt.

— Naar luid der mededeelingen uit Vorarlberg gaat de Oostenrijksche regering steeds voort met het bijeenrekken van troepen, in dat gedeelte des lands; niet slechts worden de verlogangers opgeroepen, maar dit is zelfs met de reserve het geval.

Fransche Post. PARIJS, Zondag 21 October.

De mededeeling in den Constitutionnel, betreffende de den eigenhandigen brief van den Czaar aan den Keizer, om hem te verzekeren, dat de zamenkomst te Warschau volstrekt geen vijandig karakter voor onze regering heeft, maakt hier niet den indruk dien men daarvan heeft verwacht. Dit wordt niet alleen veroorzaakt door de omstandigheid, dat het publiek in die bijeenkomst eene manifestatie tegen Frankrijk blijft zien, maar bovendien kan men daaromtrent ook nog het volgende mededeelen. De eigenhandige brief van den Czaar bestaat, naar wordt thans eerst genoemd, om als een gelegenheidsstuk te dienen. Die brief is reeds in het begin dezer maand ontvangen en strekt om den Keizer op zonderlinge wijze tot het bijwonen der bijeenkomst uit te noodigen. Onmiddellijk na die uitnoodiging volgt echter eene zinsede, welke onzever abius luidt: "Ik verzeker U. K. M. echter, dat de mogendheden, welke bijeen zullen komen, er volstrekt niet aan denken om eene aanvullende houding aan te nemen, maar dat het slechts geldt eene defensieve houding, waardoor de vrede van Europa duurzaam zal worden verzekerd." In gewoonlijk wel onderrigte kringen, waar deze mededeeling bekend is, wordt dan ook te regt de opmerking gemaakt, dat die brief volstrekt niet van zoo groot gewicht is, omdat de aangehaalde volzin klaarblijkelijk moest strekken om Frankrijk van Warschau verwijderd te houden en dat de gegeven verzekering vrij negatief luidt.

— Men verzekert op nieuw, dat er een legercorps in Savoye zal worden bijengebrekken.

— Men verneemt dat de Sardijnse regering eene nota aan de Fransche heeft gerigt, waarin, onder overlegging van verschillende bewijsstukken, wordt geklaagd, dat een groot aantal Pauselijke soldaten, die door de Sardinieren waren gevangen genomen, met schending van hun eerewoord en van de internationale wetten, op nieuw in Pauselijke dienst zijn getreden. — In de jongste dagen zijn hier verscheiden vreemde bladen, waaronder de Indépendance en de Kölnische Zeitung, bij herhaling in beslag genomen. — De Heer Chasseloup Laubat is alhier uit Algerie teruggekeerd. Hij heeft in last om een verslag in te dienen, waarbij verscheiden wijzigingen in ons koloniaal regeringsstelsel worden voorgedragen en ontwikkeld. Morgen zal hij door den Keizer ten gehoorde worden ontvangen.

— Men zegt, dat de Keizer Lord Palmerston heeft uitgenoodigd om herwaarts te komen, ten einde zich met hem te verstaan omtrent de middelen, om de goede verstandhouding tusschen Frankrijk en Engeland te versterken. Dit bericht vereischt allereerst bevestiging.

— Donderdag jl. heeft de Keizer zich naar Vincennes begeven ter bijwoning van den wedstrijd in het bukschieten. Na dit bezoek heeft de Keizer een bijzonder fraai jagtgeweer aangeboden van eene waarde van 11000 francs, om tot eereprijs te dienen. — Bij keizerlijk besluit zijn de invoerrechten van rijst en granen aldus vastgesteld: met Fransche schepen uit Indie en van de westkust van Africa 50 c., met vreemde schepen en over land 2 fr. per 100 kilo.

— In zijn laatste nummer deelt de Cosmos het volgende belangrijke bericht mede: Men heeft de laatste veertien dagen in de haven en op de reede van Cherburg, aan boord van het stoomadviesjagt le Dauphin, gecommandeerd door den kapit.-luit. ter zee Dumas, de proef genomen met de elektrische verlichting, door middel van de magneto-electrische machine en de zich zelf regelende lamp van den Heer Serrin. De proeven hadden een drievoudig doel; een uitgebreid en sterk licht op de kust te doen vallen; den loop van het schip op een grooten afstand naar voren te verlichten; ten einde elke botsing onmogelijk te maken; eindelijk telegrafische seinen in zee te wisselen, of de aan de getallen van het signaalboek beantwoordende bevelen zoo ver mogelijk over te brengen. Alle zaken, welke men vreesde, zijn niet ondervonden. De groote, maar beknopt ingerigte machine heeft gemakkelijk hare plaats gevonden, zij is zonder moeite in beweging gebragt; zij heeft hare volle snelheid bereikt en heeft het maximum harer stoomsterkte gegeven, onder de werking van de kleine neven-cylinders der stoommachine. De lamp eindelijk, waar ook opgehangen of neergezet, is niet eenmaal uitgedoofd, hoe onstuimig de zee ook was. Haar licht strekte zich tot de grenzen van den horizon uit, en al de schepen, die zich in de rigting van de as van le Dauphin, mits boven den horizon, bevonden, werden van de tegenwoordigheid van dat schip verwittigd; de getallen van het signaalboek zijn volkomen begrepen. Kortom, de proeven te Cherburg zijn volkomen gelukt. Zij zullen niet onvruchtbaar zijn, en binnen weinige maanden zal dat krachtige middel van verlichting aan boord van onze groote stoomschepen georganiseerd zijn. — Naar luid van een brief uit Turyn, heeft de Heer Farini, minister van binnenl. zaken en, na graaf Cavour, de invloedrijkste man in het Sardijnse kabinet, reeds de hem door Victor Emanuel aangeboden betrekking van koninklijk commissaris in Napels aangenomen.

Doctor L. F. A. MULLER is VERHUISD van de Heerengracht bij de Heisteg naar de Oude Schans, O N°. 110, tusschen de Dijk- en Keizerstraten. (17993)

De uitdaging in de Slotparagraaf van het Artikel, **OVER DE KOFFIJVERLEENINGEN** geteekend A. F., geplaatst in de *Amsterdamsche Courant*, Zaterdag 20 dezer, N°. 249, noopt mij de pen op te vatten en aan den Heer A. F. mijne aanmerkingen, die mij bij het lezen van gemeld Artikel voor den geest kwamen, mede te deelen:

- Ben ik het niet met Z. E. eens, dat het Gouvernement slechts schijnbaar de hoogste waarde van het oogenblik voor hare Java Koffij heeft gemaakt, integendeel geloof ik, met alle recht te mogen aanvoeren, dat het Gouvernement altijd, alleen door de groote hoerleelheid, de hoogste waarde van het oogenblik heeft bedongen, want groote hoeveelheden trekken meer de aandacht der Koopers, dan kleinere kwantiteiten, daar alle behoeven zich op de eerste concentreren, en ik geloof in gemode, dat, wanneer het Gouvernement de zwakheid mogt hebben om, volgens het gevoelen van den Heer A. F., hare Java Koffij, die ik dan ook op plus minus 1 Miljoen Balen's Jaars wil taxeren, in vijf veilingen te verdeelen, zij er miljoenen schuts mede verspelen zou, daar, naar mijn inzien, door dezen maatregel, niet alleen de Nederlandsche Java Koffij, maar de waarde der Koffij over de geheele oppervlakte der Wereld, onmiddellijk Centen dalen zou. Het gezonde verstand zegt toch, dat, wanneer men om de twee maanden in zijne behoeven voorzien kan, er bij de Koopers minder aandrang tot koopen zal bestaan, dan wanneer zij voor zes maanden hunnen voorraad moeten inslaan. In het eerste geval zou niemand meer koopen, dan voor dringende behoefte voor twee maanden, en alle speculatiegeest en tusschenhandel zou totaal in verval geraken, en wat zou dat voor een resultaat op de prijzen hebben, natuurlijk vermoedelijke daling van de eene veiling op de andere, en als eens de zaak bedorven is, hoe komt dezelve dan weder in het gelid? De Heer A. F. zal misschien aanvoeren, ja, maar van de Suiker, voor Gouvernements rekening aangevoerd, worden vijf veilingen 's jaars gehouden, dan beweer ik, dat Koffij en Suiker niet met elkander op eene lijn kunnen beoordeeld worden. Suiker verandert door de bewerking van gedaante, en het is voor de Fabricanten waarschijnlijk geschikter, om voor 2 maanden in plaats van 6 maanden voorraad in te slaan, dat ik niet kan beoordeelen, omdat ik van den Suikerhandel geene wetenschap heb, maar met Koffij is het geheel anders Koffij blijft in zijnen natuurlijke staat, tot dat dezelve, om voor den consument bruikbaar te worden, in het spit gedaan wordt.
- Wil ik den Heer A. F. opmerken, dat zijne berekeningen niet correct zijn; Z. E. zegt «daar nu elke 1 c. f 1250 verschil op iedere 100 Balen maakt», dit verschil is niet meer dan f 60 op iedere 100 Balen, gerekend a 6000 N. f netto gewigt van iedere 100 Balen, hetwelk het doorgaande gewigt is.
- Wil ik Z. E. niet tegenspreken, dat wel eenige handelingen, wenschelijk voor den Handel, verandering mogten ondergaan, maar welke zaak is volmaakt? Naar mijn inzien is de verlorene verhouding tusschen de verschillende Standen in den Handel, door de toepassing van de Gemeente-Wet op den Handel, daarvan voor een gedeelte de oorzaak.
J. N. NOORDHOORN C. A. Z.,
Makelaar. (17952)

MINISTERIE VAN FINANCIEN.

AANBESTEDING.

De MINISTER VAN STAAT EN VAN FINANCIEN, voornemens zijnde, op Woensdag den 7den November aanstaande, bij inschrijving, te doen AANBESTEDEN:

Het DAGELIJKSCH VERVOER der Brievenmalen van 's Rijks Postertijen, geurende den tijd van TWEE jaren, te beginnen met den 1sten Januarij 1861 en eindigende den 31sten December 1862, tusschen de navolgende Plaatsen:

- Van Harlingen over Franeker naar Leeuwarden en v. v.
- Arnhem over Velp en Zutphen naar Deventer en v. v.
- Amersfoort over Nijkerk, Harderwijk en Elburg naar Zwolle en v. v.
- Deventer over Apeldoorn en Amersfoort naar Utrecht en v. v.
- Arnhem naar Nijmegen en v. v.
- Amersfoort over Naarden naar Amsterdam en v. v.
- 's Hertogenbosch over Tilburg naar Breda en v. v.
- Utrecht over Culemborg en Bommel naar 's Hertogenbosch en v. v.
- den Moerdijk naar Willemstad en v. v.
- Rozendaal naar Bergen op Zoom en v. v.
- Bergen op Zoom over Tholen en Goes naar Middelburg en v. v.
- Ellewoutsdijk naar Goes en v. v.
- Breskens naar Sluis en v. v.
- Vlissingen naar Middelburg en v. v.
- Dordrecht naar Gorinchem en v. v.
- Utrecht over Woerden, Alphen en Leiden naar 's Gravenhage en v. v.

- Brengt bij deze ter kennis van de gegadigden:
- Dat de biljetten van inschrijving, voor of uiterlijk op den 7den November aanstaande, des morgens voor Twaalf ure, behoort te verzegeld en voorzien van een opschrift, aanwijzende dat dezelve tot de voorschreven Aanbesteding betrekking hebben, aan het Ministerie van Financien te 's Gravenhage behooren te zijn ingeleverd.
  - Dat deze biljetten, op zegel geschreven en door de gegadigden ondertekend, eene nauwkeurige opgave moeten bevatten:
    - Van den jaarlijkschen prijs, in cijfers en letters voluit geschreven, waarvoor de gegadigden aanbieden zich met de dienst gedurende het opgemelde tijdvak te belasten.
    - Den naam, de voornamen, de woonplaats en het beroep van den inschrijver en van twee borgen, voluit geschreven; in zooverre het stellen van zoodanigen borgtocht zal worden verlangd.
  - Dat voor zooverre de inschrijvers niet reeds in dienst der Post-administratie zijn, hunne biljetten moeten verzegeld gaan van certificaten, wegens de genoegzame geloofelijkheid, zoowel van de gegadigden als van hunne borgen, om in de uitvoering van de bovengemelde dienst behoorlijk te kunnen voorzien; welke certificaten zullen moeten zijn afgegeven door het Gemeentebestuur of wel door den Directeur van het Postkantoor of hunner woonplaats.
  - Dat de biljetten, die aan de voorschreven vereischten niet voldoen, niet in aanmerking zullen worden genomen; terwijl de Minister zich het recht voorbehoudt, om de Aanbesteding niet te gunnen, in geval de gevorderde prijs te hoog mogt worden geoordeeld, of ook wanneer er redenen mogten bestaan, ter beoordeeling der administratie, om de minste inschrijvers, tot de rigtige uitvoering van de meergemelde dienst, ongeschikt te achten.

De Voorwaarden, op welke de bovenstaande Aanbesteding zal plaats hebben, zulen, boven en behalve aan het Locaal van het Ministerie van Financien te 's Gravenhage (Afdeling Postertijen), ter lezing liggen op de Bureau's van den Hoofd-Inspecteur der Postertijen te 's Gravenhage en van de Arrondissements-Inspecteurs der Postertijen te Arnhem, Breda, Utrecht en Zwolle; alsmede bij de Directeuren van al de Postkantoren, welke tegen zijn aan de wegen, waarover eene der hiervooren vermelde diensten moet worden verricht; bij welken Hoofd-Inspecteur, Inspecteurs en Directeuren tevens alle verdere inlichtingen door de belanghebbenden kunnen verkregen worden.
De Minister van Staat en van Financien,
VAN HALL. (17983)

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ.

VEILING VAN JAPANSCH GOEDEREN.

Amsterdam, op Maandag 26 November 1860 en volgende dagen, in de Miltiezaal, op den Singel, bestaande uit 275 Kisten LAKWERK.
AMSTERDAM, 23 October 1860.

Ten dage en ter plaatse als in bovenstaande aankondiging van de Nederlandsche Handel-Maatschappij vermeld, zullen de Makelaars A. B. VAN DER VIES, J. W. MIJNSSEN en OTTO VAN DER VIES, Verkoopers: Eene aanzienlijke partij

JAPANSCH PORSELEIN EN LAKWERK, CHINESE LAKWERKEN, Email, Ivoorwerken en Bronzen, raslinnen Zakdoeken, Foulards, Zijden Damasten, Zijden Dekens, rijke Doeken en andere O. I. ZIJDEN GOEDEREN. Alles brengt bij Notitie, in tijds te bekomen. De Goederen zijn vier Dagen voor op de Verkoopdagen te zien. (17989)

ER WORDT TE KOOP GEVRAAGD: Eene weinig gebruikte 7 Octaafs PIANINO, tegen een billigen Prijs en middelsoortig Fabrickaat. Brieven Franco, etc. E. D., met Prijsopgave, Bureau Handelsblad. (17938)

Allen die iets te vorderen hebben van, verschuldigd zijn aan, of onder hunne berusting mogten hebben betreffende den gemeenschappelijke Boedel van wijlen den Heer WILHELM JOHANNES VAN RIJNBACH, in leven Mr. Schilder, en zijne nagelatene, nu mede onlangs overleden Weduwe, Mevrouw HANNA JOSINA DROKOU, beide te Ouderkerk a/d. Amstel overleden, of hunne particuliere Nalatenschappen, worden verzocht deswege uiterlijk tot den 10den November aanstaande Schriftelijk en Franco opgaven te doen ten Kantore van den Notaris VAN MENS, te Ouderkerk a/d. Amstel. (17961)

GERD. DUURING, A. KORSENDONK VAN PESCH, A. C. DALEN, A. VAN BINSBERGEN, J. KOLFF, J. F. SAUERBIER, LEONARD L. JACOBSON, J. SINDERAM, C. VAN DER GOES Gzn. L. J. PLEMP VAN DUIVELAND, J. BOON, F. W. ECKSTEIN, J. T. WITKAMP, J. G. VAN DEN ABELEN, G. BLINK SCHUURMAN, H. C. VAN DER GOES, G. BIJDENDIJK, JOSEPH JACOBSON, LEONARD J. PLEMP VAN DUIVELAND, GERD. SAUERBIER, W. WITKAMP, C. M. F. KOLFF en LEONARD JACOBSON, Ju, Makelaars te Rotterdam, zullen op Woensdag den 7den November 1860, des Voormiddags ten 10f ure, in het Huis der Notarissen, aan de Geldersche Kaade, veilen:

2203/4,	1271/8	KISTEN CONGO
133/-		SOUCHON
113/-		PECCO
	124/-	HYSANT
	149/-	UXIM
	81/-	IMPETIAL
	52/-	GUNPOWDER

249/4, 1677/8 Kisten. Aangevoerd van Foo-Chow-Foo en Shanghae, per de Schepen *Maria Wilhelmina* en *Benoelrich*. (17587)

G. W. WESSELING zal op Vrijdag den 26sten October 1860, des Namiddags ten Drie Ure, te Amsterdam, in de *Witte Zwaan*, op den Nieuwendijk, presenteren te Verkoop: Eene extra mooie partij RIJNSCHE HOUTWAREN, bestaande in eene mooie partij STUKHOUT, eene mooie partij DENNEN, VUGTEN, RONDHOUTEN en GREENEN, eene mooie partij Eiken Balken, Roeden, Klossen, Krommers en andere HOUTWAREN. Liggende als bij Notitie wordt aangewezen, die aan het Kantoor van BONTEKONING & AUKES te verkrijgen zijn. (17751)

BELANGRIJKE HOUTVERKOOPING.

Op Donderdag 15 November 1860, des Morgens ten 9 Ure precies, in het Logement de *Ronde Leeuw*, te Terborg (Gelderland), zullen Publiek worden Verkocht 400 Perceelen EIKEN BOOMEN, van bijzondere zwaarte en lengte, geschikt voor Molen-, Scheeps- en ander Timmerwerk, staande in het bosch den Kerenspas, op Tobenbroek, aan de Grind- en Straatwegen naar Donsberg. Informatie zijn te bekomen bij den Notaris van ZUIJDAM, te Terborg, en den Rentmeester op den huize *Uienpas*, te Keppel, alwaar de Lijsten der Nummers en getal Boomen te bekomen zijn en ook ter visie liggen op Tobenbroek. Brieven Franco. (17878)

HOUTZAAGMOLENS.

De Curators in het Faillissement van de anonyme Handels-Societeit onder de benaming van de NIEUWE SOCIETEIT DER ZAAGMOLENS, gevestigd te Middelburg, daartoe beoordeeld, zullen op Woensdag 7 November 1860, des Avonds ten Zes Ure, in het *Nederlandsch Logement* in de Abdij, te Middelburg, ten overstaan van den Notaris PIETER VAN DE GRAFT, in het openbaar bij Opbod en Afslag Verkoop:

VIJF KAPITALE HOUTZAAGMOLENS,

met derzelver Erven, Gereedschappen, Woningen, Gebouwen, Schuren, Loodsen, Dijken en Landen, staande en gelegen aan het Kanaal naar Arnhemvlieden, in den Zangmolenpolder nabij Middelburg; mitsgaders TWEE WOONHUIZEN, PAKHUIS EN ZEVEN HOUTLOODSEN,

staande en gelegen binnen dezelve Stad. Alles breder omschreven bij gedrukte Notitie dezer Verkoop, op franco aanvraag gratis te verkrijgen ten Kantore van gemelden Notaris te Middelburg, bij wien ook na dere inlichtingen te bekomen zijn.

Voorts zal op Maandag 12 November en volgende dagen worden Geveild: Eene zeer aanzienlijke partij GEZAAGDE HOUTWAREN, liggende zoowel aan gemelde Molens als in de Houtloodsen binnen Middelburg. (17903)

VERKOOPING OF VERHURING VAN EENEN

STEENEN KOORN-WINDMOLEN, te DIDAM, Provincie GELDERLAND.

Op Dingsdag 13 November 1860, des Voormiddags ten 11 Ure, ten Kantore van den Rentmeester van het *Huis Bargh*, te 's Heerenberg, zal bij wijze van Inschrijving, ten Verkoop en ook ter Verhuring, voor den tijd van 9 jaren, worden aangeboden, om op 1 Jan. 1861, te kun en worden aanvaard, de van ouds bekende, van Steen Gebouwde en wel onderhouden, zoogenaamde Bergsche KOORN- en WINDMOLEN, met allen toebehoren, staande bij het dorp Didam en voorzien van drie jaren MAALSTEENEN.

De Voorwaarden van verkoop en ook van Verhuring zullen van af den 25sten October 1860, voor de Gegadigden ter inzage gereed liggen ten voornemens Kantore en ook ten Huize van den Kastelein J. G. REIJERS, te Didam, en kan de Molen op aanvraag bij den Molenaar TERLAAK aldaar, van dien tijd af dagelijks worden bezigtigd. (17904)

TER OVERNEMING AANGEBODEN:

Een BOEKHANDEL en LEESBIBLIOTHEEK te BRUSSEL. Dit Huis, gedurende een 25tal Jaren bestaande, eene geachte en uitgelezen clientelle en een der schoonste ten uitgebreidste Magazijnen bezittende, is gelegen in het midden der Stad, in de St. Jansstraat, N°. 302is, bij die der Madelaine. Het levert eene geschikte gelegenheid op voor Iemand, die zich te Brussel zou willen vestigen. Nadere inlichtingen te bevragen onder franco brieven Letter A. bij den Heer A. DESFOSSEZ Westeinde, en GEBROEDERS BELINFANTE, Boekhandelaars te 's Gravenhage of aan opgemeld adres te Brussel. (17943)

MANUFACTUREN.

Een JONG MENSCH, ruim 8 jaren in het Vak van MANUFACTUREN werkzaam, zag zich gaarne op dusdanig Magazijn geplaatst, kunnende de beste getuigen produceren. Reflecterenden gelieven zich met Franco Brieven te adresseren onder Lett. R. D., bij den Kantoorboekh. H. R. WELZER, Wijde Kerksteeg, J 425. (17933)

Bij de Boekhandelaars GEBs. GIMBERG en C^o, te So rabajja, is van de Pers gekomen een Werk, getiteld:

TWEDE BONISCHE VELDTOGT. (1859 - 1860).

Eenige Bladen uit het Dagboek van J. J. DE ROCHEMONT, 1ste Luit. der Artillerie. (Uit te geven ten Voordeele van de Hulpbehoevende Betrekkingen, door de Vermoorde Bemanning van Zr. Ms. Stoomschip *ONRUST* nagelaten).

Waarop de Intekening in Nederland is opengesteld bij de Boekhandelaars WEIJTINGH EN BRAVE te Amsterdam; P. M. BAZENDIJK te Rotterdam; GEBR. VAN CLEEF te 's Gravenhage; A. W. SITHOFF te Leijden; W. L. OKHUIJZEN te Amersfoort; ERVE ZIJNEN te Vlissingen en J. C. DE BUISSONJE te Nieuwediep. (17995)

DE TWEDE BONISCHE VELDTOGT. 1859 - 1860.

Eenige Bladen uit het Dagboek van J. J. DE ROCHEMONT, 1ste Luit. der Artillerie. (Ten Voordeele van de Hulpbehoevende Betrekkingen, door de Vermoorde Bemanning van Zr. Ms. Stoomschip *ONRUST* nagelaten).

Dit Werk is gedrukt en uitgegeven in Indie, en de Ondergeteekenden zijn belast om daarop in Nederland Intekeningen te verzamelen. Het wordt gebonden in Carton afgeleverd a f 3.50, terwijl door die gelegenheid tevens GIFTEN kunnen worden overgemaakt. De Boekhandelaars

WEYTINGH EN BRAVE, Warmoesstraat over de Vischsteeg, J 66. (17999)

MEN VRAAGT TE KOOP:

In de Staalstraat of op den Groeneburgwal, een HUISJE, PAKHUIS of LOODS. Adres onder Gefrankeerde Brieven met opgave van Stand en Prijs, onder Lett. X., bij den Heer P. G. VAN LOM, Kalverstraat D 32. (17954)

Voor circa 1000 HUR 's Jaars, wordt gezocht tegen primo Mei 1861 of vroeger: Een goed HUIS, liefst twee diep, met TUIN, voor een Klein Gezin zonder Kinderen, op eene der Grachten, tusschen Amstel en Huidenstraat. Brieven Franco bij den Boekhandelaar B. H. DE RONDEN, Utrechtschestraat bij de Keizersgracht, Bt. Z. N°. 858, onder Lett. B. S. (17958)

Men verlangt uit de Hand TE KOOPEN een HUIS, liefst met TUIN, op deftigen Stand en geschikt voor een groot Gezin, ter waarde van p. m. f 20,000, doch onstreeks 1 April 1861, zoo mogelijk vroeger te aanvaarden. Hiertoegenegen gelieven aanwijzing te doen bij den Heer B. LANGERHUIZEN, Makelaar, Singel bij de Cude Spiegelstraat alhier. (17959)

In eene belangrijke en uitgebreid wordende Gemeente, alwaar een eind-Station van den Spoorweg zal gevestigd worden, wordt op aannemelijke Voorwaarden TE KOOP aangeboden een seegunstig gelegen en solied WINKELHUIS, geschikt voor vel, Affaires. Adres Franco brieven onder Lett. S. Z. ter Boek- en Kantoor Drukkerij van GERARD BENTINCK, Lange Spinhuissteeg, B 193 te Amsterdam. (17960)

TE KOOP GEVRAAGD.

Men vraagt een HUIS TE KOOP, op de Prinsen of Keizersgracht, tusschen de Spiegelstraat of Spiegelgracht en Amstel. Adres onder Lett. L. N., met opgaaf van prijs en eenige omschrijving, bij den Boekhandelaar C. L. VAN LANGENHUYSEN, Singel heek Bealingstraat te Amsterdam. (17914)

MEN VRAAGT TE HUUR,

om teuren 1° Mei 1861 te aanvaarden: Een logeabel HUIS, van alle Gemakken voorzien, met 5, 6 of 7 Kamers, op eenen fatsoenlijken Stand, liefst in het midden der Stad, in den omtrek der Beurs, op de Prinsengracht of eene der Dwarsgrachten, Huurprijs f 400 of f 500. Adres met Franco Brieven, onder Lett. K., bij den Boekhandelaar C. M. VAN GOGH, Leidschestraat. (17907)

TE KOOP GEVRAAGD:

Eene AFFAIRE in BINNEN- en BUITENLANDSCHE BIJEN, of TE HUREN, een PAKHUIS of BIEDER, voor zoodanige Affaire geschikt. Adres Franco, onder het Woord BIER, Bureau Handelsblad. (17949)

Men vraagt tegen 1° November bij een BANKET-BAKKER en fatsoenlijke JONGEN, voor het Loopwerk. Hierop regulerende adresseren zich Franco onder Lett. A. B. C. Bureau Handelsblad. (17910)

ATTENTIE.

In een der LOGEMENTEN binnen de Stad Arnhem, verlangt men met den Eersten December 1860, eene VROUWELIJKE DIENST-BODE, uit den Fatsoenlijken Burger Stand, R. K. Godsdiens, niet beneden de 25 jaren oud, voorzien van bewijzen van goed en eerlijk gedrag, in staat, om zoowel in het Logement als in de Huishouding behulpzaam te zijn, zullende het Salaris naar bekwaamheid worden bepaald. Adres met Franco Brieven onder Lett. X. X. bij den Boekdrukker T. E. SLOOT, te Arnhem. (17899)

Eene JUVVrouw van de P. G., sedert jaren in betrekking geweest zijnde, eene goede gezondheid genietende en de meest voldoende informatie kunnende produceren, verlangt tegen November of later geplaatst te worden als HUISBOUDSTER. Adres Franco onder Lett. O. bij J. H. EN G. VAN HETEREN, Boekverkoopers, Hartenstraat, KK 601, te Amsterdam. (17918)

EENE FINALE KWITERING DOOR HOOG GEVORDERDEN LEEFTIJD

wordt TE KOOP gepresenteerd: Eene COURANTENWIJK, welke een Burger Bestaan oplevert. Adres met Franco Brieven, onder Lett. A. Z., Bureau Handelsblad. (17915)

Een GEROUD PERSOON, P. G., van fatsoenlijke Familie, eenen geruimen tijd als OPZICTER en ADMINISTRATEUR op eene Fabrick alhier, waar 60 Personen werkzaam zijn, geweest zijnde, zoekt eene dusdanige Betrekking hier of elders. Ook is hij volkomen met den Tabaks- en Sigarenhandel bekend, in welk Artikel hij ruim 20 jaren werkzaam was. Van gedrag en eerlijkheid kunnen de beste Getuigschriften geproduceerd worden. Reflecterenden gelieven zich te adresseren, onder Lett. H. T., GEB. KRAMER, Kantoorboekverkoopers, Damrak, H 67. (17911)

Men vraagt een Knap JONGELING, P. G., eene nette hand Schrijvende en vlog kunnende Rekenen, liefst eenigzins met het Verwarsen-Vak bekend.

Tevens wordt verlangd een Knappe LOOPJONGEN, om ook in doop Winkel werkzaam te zijn. Geen komt in aanmerking, dan die vooraf bewijzen van eerlijkheid en solide gedrag kan overleggen.

Reflecterenden, gelieven zich met Franco Brieven, onder Lett. A. B. C., te vervoegen bij de Kantoor-Boekhandelaars M. WESTERMAN EN ZONN, Kalverstraat, E 50, te Amsterdam. (17896)

FINALE UITVERKOOP.

Wegens LIQUIDATIE mijner AFFAIRE worden de nog voorhanden zijnde GOEDEREN ver beneden Fabrieksprijs UITVERKOCHT. H. HESSE, Vijgendam, E 203. Het HUIS wordt TE KOOP of TE HUUR en de WINKEL ter overname aangeboden. (17947)

DORSCH MACHINE.

Uitmundend en zeer ligt met een PAARD werkende, TE KOOP en Franco te bevragen onder Letter M. bij den Boekhandelaar B. H. DE RONDEN, Utrechtschestraat bij de Keizersgracht Bt. Z. N°. 858. (17924)

MAGASIN DE MODES ET LINGERIES.

HEERENGRACHT PRÈS DU BEULINGSLUIS, 418. Madame ROMBRICH a l'honneur d'annoncer aux Dames, qu'elle vient de recevoir de Paris un très joli choix de CHAPEAUX, COLIFURS ET BONNETS HABILLES pour Soirée. Elle se recommande très humblement au Souvenir des Dames. (17951)

MODES.

Eene JUFVROU van de Prot. Godsd. 23 jaren oud, zag zich gaarne zoo spoedig mogelijk geplaatst als TWEDE WERKSTER in het MODEVAK. Adres met Franco Brieven, onder Lett. R. O., bij de Erven J. J. TIJL te Zwolle. (17893)

Bij P. N. VAN KAMPEN, te Amsterdam, ziet het licht:

HET LEVEN EN WERKEN VAN JOHN WILLIAMS, DEN ZENDELING DER ZUIDZEE-EILANDEN.

Uit het Engelsch door M. H. B. Met eene Voorrede van P. VAN DER GOOT Pz., Leeraar der Doopsgezinde Gemeente te Amsterdam. PRIJS f 1.50. (17161)

HEELKUNDIGE DRAINAGE, VOOR 15 CENT.

Bij G. THEOD. BOM, Kalverstraat, Amsterdam. A. ZANDIJK, KORTE SCHETS DER HEELKUNDIGE DRAINAGE. Aanvragen en Gelden in Postzegels Franco te zenden. (17963)

DE TWEDE AFLEVERING VAN DE THEORETISCHE EN PRACTISCHE GENEESMIDDELEER, VAN Dr. SOBERNHEIM, naar de 7de Hoogduitsche uitgave, door Dr. VERWEIJ.

In gr. Kwarto Formaat. Prijs f 1.80. In zes afleveringen zal dit Werk compleet zijn. (17519)

VOORBEELDELOOS GOEDKOOP. Voor f 0.65 in plaats van f 2.25. H. M. C. VAN OOSTERZEE, Feestgave des Geloofs en der Liefde.

Uit den hoogst belangrijken inhoud stippen wij slechts aan: De weg tot het hart. — Armoede buiten, rijkdom in Christus. — Beelden der jaargetijden. — Het voorbeeld van Jezus. — De zachtmoedigheid van Jezus. — De eerste Christenen. — De Christelijke loopbaan. — Jezus en Thomas. — Jezus niet meer op Aarde, enz., enz. Dit keurige Boekje, 300 bladz., Velin Papier, is gebonden in rijk Vergulde Stempelband.

Voor f 0.75 in plaats van f 3.60. CHRISTELIJK MUSEUM.

Een Werk, bestemd voor beschaafde Christenen van allerlei stand, 380 bladz. op zwaar Velin Papier, met Platen en nette Omslag.

Voor f 0.75 in plaats van f 3.90. HERINNERINGEN UIT MIJN LEVEN, door CHARLOTTE ELIZABETH, Schrijfster van de Lezer van Juda, uit het Engelsch vertaald door ELIZABETH JOHANNA HASEBROEK, ruim 400 bladz. Velin Papier, met net Omslag.

Voor f 0.90 in plaats van f 2.90. H. S. SMITH, DE VOORRECHTEN EN ROEPING DER VROUW ALS DISCIPLINNE DES HEEREN, en T. BINNEY, TWEE WERELDEN, of is de tegenwoordige Wereld bestaanbaar met onze Zaligheid in de toekomst; beide deze Werkes zijn uit het Engelsch vertaald door C. S. ADAMA VAN SCHIEPTEMA, Prefikant te Amsterdam, bij elkander ruim 400 bladz. Velin Papier, voor f 0.90.

Voor f 0.60 in plaats van f 2.10. BEPROEVINGEN DER VROUW, Schetsen uit het dagelijksch leven, door T. S. ARTHUR, ruim 200 bladz. Velin Papier, in rijk Vergulde Stempelband.

Voor f 0.50 in plaats van f 1.75. HUISSELIK LEVEN EN LOTGEVALLEN VAN ELIZABETH HOOFFMAN, opgedragen aan Haarlems Schoon Geslacht. Dit allerliefste en keurig uitgevoerde Boekje, met fraai Vignet en gebonden in rijk Vergulde Stempelband, schetst ons op eene eigenaardige wijze het huiselijk leven der Haarlemmers op het laatst der 17de en het begin der 18de Eeuw. Een aantal beroemde Personen uit dit tijdvak zijn hier sprekende ingevoerd. De Hoogleeraar SIEGENBEEK zegt: 'ELIZABETH HOOFFMAN verdiende, als vrouwelijke VONDEL, aan het hoofd der Nederlandsche Dichters en gesteld te worden.' Te bekomen op Franco aanvraag en a. Contant bij J. H. VAN DER BEEK, Reguliersbreestraat te Amsterdam. (17897)

REGISTRATIE. NOTARIAAT. GEBR. J. & H. VAN LANGENHUYSEN, Boekhandlaren te 's Gravenhage, zijn, door aankoop, eigenaren geworden van alle nog voorhanden exemplaren van de: BEKNOPTE VERZAMELING in zake REGISTRATIE, ZEGEL, HYPOTHEKEN, SUCCESSIE, NOTARIAAT, DOMEINEN, door E. H. RAMAER, Inspecteur der Reg. en Dom. Zij zijn dien ten gevolge in staat gesteld, te gemoeit te komen aan den dikwerf geuiten wensch, tot althans tijdelijke vermindering van den prijs, dien zij, mitsdien, voor deel I en II met alg. register, brengen van f 10 op f 6. Zij stellen zich voor nog dit jaar een IIIe Deel in het licht te geven van dit nuttig werk, tegen matigen prijs en daarin vele belangrijke onderwerpen op te nemen, welke men elders niet aantreft.

T. P. P. S.: VOLLEDIG WETBOEK OP DE REGISTRATIE, 6e druk. VOLLEDIG WETBOEK OP HET ZEGEL, 2e druk, 3e n. a. h. g. Beide met alg. register en door denzelfden. (17877)

Men vraagt uit de Hand te Koop een HUISJE of ARBEIDERSWONING, of wel twee aan elkander gebouwd, met eenig lieft Moesgrond, groot 2 a 5 Roeden; gelegen in de Omstreken van Amsterdam, Haarlem, het Gooi, of wel te Velp bij Arnhem. Opgave van Stand, Grootte en Koopsom franco onder Lett. H. Z., bij den Boekh. C. F. STEMLER, hoek Haarlemmerdijk en Singel, te Amsterdam. (17909)

De Boekh. H. C. A. CAMPAGNE, te Tiel, heeft uitgegeven en alom verkrijgbaar gesteld:

DE VRAAGBAK VOOR BURGER EN KOOPMAN,

bevattende Voorschriften van bijna alle Acten en Overeenkomsten in Burgerlijke en Handelszaken, met ophelderende aanmerkingen, opgaven van verschuldigde Zegel- en Registratie-regten, enz. Eene Practische Handleiding om in het burgerlijk leven alle voorkomende onderhandsche stukken zonder behulp van Deskundigen, zelf te kunnen opmaken, door W. DE GELDER, Oud-Inspecteur der Registratie. Prijs f 1. De Burger of Koopman, die zich lit Boek aanschaf, zal in vele gevallen het advies of de hulp van Zaakwaarnemer, Notaris, Advocaat of Procureur kunnen ontberen, daar er bijna geen stuk in de Burgerlijke of Handelswereld voorkomt, waarvoor men in dit Werk niet de Modellen of Formulieren aantreft. Het is letterlijk VOOR IEDEREEN ONMISBAAR, en de Gulden, die men voor den aankoop besteedt, zal aan den bezitter menig Gulden besparen. (17742)

KOOPJES!

G. D. BOM, Damrak, H 117, zal gedurende eenige Dagen afleveren: Dr. SCHOTEL, DE ABDY VAN RIJNSBURG, 357 blz. gr. 8°, met Platen in vergulde linnen Band voor f 1.50 in plaats van f 5.20. Dr. SCHOTEL, ANNA MARIA VAN SCHURMAN, 410 blz. gr. 8°, met Portret en facsimilê, f 1.25 in plaats van f 4.90. VAN VIOTEN, PASCHIER DE FIJNE, naar zijn Leven en Schriften, met Portret en facsimilê, 456 blz. gr. 8°, f 1.25 in plaats van f 4.75. Dr. NEANDER, HET RIJK VAN CHRISTUS, 2 Dln. 730 blz., f 1.50 in plaats van f 5.60. Allen nieuw en keurig uitgevoerd. Brieven en Postwissels franco. (17956)

Bij A. HOOGENBOOM, Schoolboekh. te Amsterdam, komt heden van de Pers:

IETS OVER DE SCHEI- EN ZINTEEKENS. Een Leerboekje voor de Hoogste Klasse eener Lagere School. Prijs f 0.10. En wordt door bovengenoemde met succes gedebiteerd: A. LEONARDI, Oefeningen voor het Denkvormogen, door Zelf werkzaamheid a f 0.10. J. WOLFF, Leeslesjes over de Nat. Historie a f 0.20. ALLEREERST LEERBOEKJE, bevattende de Klanken en Medeklinkers a f 0.03. J. W. REGT, Leesb. voor eerstbeg. Leerlingen, die volgens de Leesleer van PRINSEN onderwijs ontvangen. 3 Stukjss. 1ste Stukje a f 0.05, 2de St. a f 0.07, 3de St. a f 0.10. D. SLUYTER, Fransche Vertaaloefeningen. 2de vermeerderde druk door C. F. KOCH, Instituteur te Schiedam a f 0.30. P. KROM, Leeroefeningen voor de Lagere Scholen. 1ste Cursus a f 0.12, 2de Curs. 1ste St. a f 0.20, 2de Curs. 2de St. a f 0.25. Een Woord aan mijne Ambtgenooten a f 0.05. (Gratis bij een Exempl. der Leeroefeningen.) A. G. RIJKENS, Jezus de beste Kindervriend a f 0.20. K. HAMEK, Rijntafel van Vermenigvuldiging a f 0.03. Dit laatste wordt vooral op Bewaarscholen gezocht en gebruikt. (17962)

BELANGRIJKE VERKOOPING VAN PENNINGEN, MUNTEN, ZILVERWERK, ENZ.

Men is van meening, ten overstaan van den Notaris C. J. VAN DE WATERING, te 's Gravenhage, in het Venduhuis der Notarissen, in de Nobelstraat aldaar, op Maandag den 19den November 1860 en de vier volgende dagen, telkens des Voormiddags ten 10 Ure, in het Openbaar te Verkoopen: Een hoogst belangrijk KABINET van GOUDEN, ZILVEREN en andere uitmuntend welbewaarde Nederlandsche Historische GEDENKEN- en LEGPENNINGEN, MUNTEN, NOODMUNTEN, VROED-SCHAPPENNINGEN, enz., PENNINGKASTJE, eene partij BOEKEN, eenige SCHILDERIEN en PLATEN en eene groote partij fraai bewerkt GOUD en ZILVER, bestaande hoofdzakelijk uit: Gouden Theelepeltjes, Garnituur voor Kerkboek en Slootjes, Zilveren Koelbak, Theeblad, Presenteer- en Dessertbladen, Soucoupes, Schotels, Broodmand, Schenkkel met Komfoor, Schenkkan, Koffijkkan, Trekpotten, Roomkan, zeer fraai fil de graine Theekistje met Bussen, Vuurkroonfanden, Suikerbussen, Schoorsteenbranches, Kandelaren, Nachtblakers, Nachtlampje, Aspergetang, Soepel, Ragoutpels, Visschepper, Lepels en Vorken, Dessertpels en Vorken, Tafelmessen met zilveren hechten, Suikerstrooijers, Parkomten, Theelepeltjes, Naugarnituur, Toilettdoozen, eene partij zeer fraai Zilveren Kinder-speelgoed en meer. Te bezichtigen op Donderdag en Vrijdag 15 en 16 November 1860 van 10 tot 3 Ure. Alles in het breede omschreven bij Catalogus, welke daarvan na 1° November 1860 zal te bekomen zijn bij de Heeren GEBROEDERS VAN CLEEF, op het Spui te 's Gravenhage en ten Kantore van genoemden Notaris VAN DE WATERING, op den Fluweelen Burgwal aldaar, tegen betaling van 25 Cents. (17957)

Bij den Boekhandelaar J. NOORDENDORP, te Amsterdam, is voor NEDERLAND de Inteekening opengesteld op eene:

NIEUWE VOLLEDIGE MINIATUUR-UITGAVE DER NEDERLANDSCH-INDISCHE WETBOEKEN, ONDER TOEZIGT VAN Mr. F. F. L. U. LAST, RAADSHERR IN HET HOOG-GEREGTSHOF VAN NEDERLANDSCH-INDIE. Deze UITGAVE zal volgens het Prospectus, dat door alle Boekhandlaren te bekomen is, ook de Wetten en Verordeningen bevatten, die in eene vroegere Uitgave ontbreken. Het geheel zal bestaan uit 36 thans in gebruik zijnde Wetten, Reglementen, enz., en den Inteekenaar worden afgeleverd, gebonden in linnen Band, a f 12. (17923)

Bij MARTINUS HOFFHOFF, te 's Gravenhage, ziet het licht:

DE VRIJE ARBEID OP JAVA, door Dr. W. R. VAN HOEVELL en Dr. W. BOSCH, Gr. 8°, f 1.90. NEDERLANDSCH INDIË IN DE STATEN-GENERAAL sedert 1814, door E. DE WAAL. 1ste Deel 1814-1830. Gr. 8°, f 4. Het tweede en laatste Deel gaat eerstdaags ter Pers. (17922)

Bij A. W. SYTHOFF te Leiden, is verschenen: ARME SAMUËL, DOOR J. J. CREMER.

DE WONDEREN VAN HET MIKROSKOOP OF DE NATUUR BESCHOUWD IN HARE KLEINSTE VOORTBRENGSELEN. VOOR VRIENDEN DER NATUUR BEWERKT door Dr. MORITZ WILLKOMM, MET 1000 HOUTGRAVUREN. PRIJS f 1.80. Geene andere Letterkunde kan een Werk aanwijzen, dat eene zoo schoone en thans zoo ijverig beoefende wetenschap met zulke grondigheid behandelt en het werk, waarin die wetenschap is ontvouwd, tot zoolagen prijs, bij degelijkheid van inhoud, bevalligheid van vorm en keurigheid van uiterlijk, verkrijgbaar stelt. (15500)

BOEKVERKOOPING bij G. D. BOM, DAMRAK, H 117.

Op MAANDAG 12 NOVEMBER en TIEN volgende Dagen zal te Boekhandelaar G. D. BOM, publick Verkoopen: De aanzienlijk en uitgebreide BIBLIOTHEKEN, nagelaten door wijlen den Wel-Ed. Geestl. Heer Mr. J. VAN RIET; den Wel-Ed. Zeer Gel. Heer J. W. BIJLSMIT, Med. Doctor, en den Wel-Ed. Heer C. CHRISTIAANS, Hoofdonderwijzer te Amsterdam, waarbij in verschillende Vakken van Wetenschap vele kostbare Werken sorteren, als: Prachtbijbel, Bijbels met Platen, Trommii concordantie, Schoneker Bijbel der Natu met 750 pl.; Vtrinyz in Jesaiam, Suicri thesaurus, Trommii concordantie, v. d. Pala Bijbel in quarto, Bijb. Magazijn, Augustini Opera, Dupiron concordantie, Chrysostomi Opera, Cerenmies religieuses de Picart, en verdere Godgeleerde Schriften, waarbij eene collectie der nieuwste R. K. werken, Aardrijkskunde en Geschiedenis van Zimmerman, Becker, Dorn Seiffen, Engelen, Wilken, Bilderdijk, v. Rijn, Hoffman, v. d. Hone Arrensen, Broer, Pailliet, Cats Werken, Bilderdijk nieuwe uitgave, l'Amerique, Knoop Appelen, Weinmann Boomen en Bloemen, Buffon, Sipp Insecten, Rüssel, Tenninck Mammalogie, Schulz Zoogdieren, Flo Batava, van Noort Appelen en Peeren, Drogiez Herbie, Linnæus, Borselius, Pelous, Oesterlen, Porcira, Drucht, Bernard, Canstatt, Col versations-Lexicon, Schelling, Wieland, Goethe, Stolberg en vele anderen. Voorts ATLASSEN, KAARTEN, fraaie PRENTWERKEN GRAVUREN en LITHOGRAPHIEN, MUZIEK, OPERA'S, PIANO FORTE, CHIRURGICALE INSTRUMENTEN, kleine BOEKDRUKPEP LIEFHEBBERIEN, SCHRIJF- en DRUKPAPIER, BOEKBINDERS-GEREEDSCHAP, enz. Te zien Vrijdag en Zaterdag, 9 en 10 November des Voormiddags van 10 tot 3 Ure. De Catalogus is op franco aanvraag a 10 Cts verkrijgbaar bij G. D. BOM, Damrak H 117. (17423)

Bij C. L. BRINKMAN, Hartenstraat LL 193, ziet het licht en is alom GRATIS verkrijgbaar, het Prospectus van een Werk getiteld: DE TENTOONSTELLING VAN HULPMIDDELEN VOOR HET ONDERWIJS, onder Redactie van H. W. BLOEM en J. TER GOUW, met medewerking van eenige Leden van het Hoofdbestuur des Neder- Onderwijzers-Genootschaps. Het geheele Werk zal van 140 tot 160 Bladz. gr. 8°. Druks beslaan en met 3 fraaie Lithogr. Platen en eenige Houtsnce Fig. versierd wordt De Prijs zal bij Inteekening van f 1.50 tot 1.90 zijn. (17950)

75 CENTS IN PLAATS VAN f 2.20. GESCHIEDENIS VAN NEDERLAND,

door M. J. VAN OVEN, Oud-Corrector der Latijnsche Scholen Alkmaar, gebonden in geheel Linnen Band met Vergulde Titel op P en Ruz. Op een ADVERTENTIE zijn meer dan 100 EXEMPLAREN VERKOCHT. Nog weinige zijn Gebond voorhanden bij S. DE GREBBER, Boekhandelaar, Egelantiersgrach NN 96, en op aanvraag alom. (17944)

Een JONGMENSCH van Fatsoenlijke Familie en goed Gedrag, t verscheidene Jaren in den LEDERHANDEL is werkzaam geweest, z zich gaarne in eene Betrekking geplaatst. Brieven franco onder het nomm dezer Advertentie, aan het Bureau van het Handelsblad. (17898)

BANKETBAKKERIJ EN KAMERS. In eene KOEK- en BANKETBAKKERIJ, hier ter Stede wordt t spoedigste gevraagd een LEERLING. Adres Franco, Lett. X., t G. THEOD. BOM, Kalverstraat, bij wien tevens te bevragen zij TWE EONGEMEUBELEERDE KAMERS, hoogst Fatsoenl binnens huis, in het midden der Stad. (17926)

Een ONGEHUWD MAN, 29 jaren oud, thans buiten betrekkl zijnde, wenschtt vurlig in eene of andere Fatsoenlijke en Middelmal gesalarieerde betrekking, hetzij van Administratieve, hetzij van Commicelen, maar liefst van Industrielen Aard Werkzaam te zijn. Behalve zij Moedertaal, spreekt hij zeer gemakkelijk Fransch, ten gevolge van lan durig verblijf in Frankrijk; hij is ook niet onbekend met de Duitsc Taal, en bovendien ervaren in het Bouwkundig Teekenen en in al w tot het vak der Bouwkunde behoort. Franco Brieven onder Lett. P. 2 bij den Boekhandelaar H. A. WINKELHAGEN, op het Singel bij t Klooster, te Amsterdam. (17900)

Eene R. C. JUFVROU, die hare bezigheden buitens huis hee zoekt in een fatsoenlijk gezin, van gelijke godsdienst, eene vrije KAME met ALCOVE, benevens de eenvoudige Middugspluis, tegen Novemf of Mei e. k. Verzoekt spoedige opgaaf van Woonplaats, Naam en Con tinen, onder Lett. X., in den Boekwinkel van C. L. VAN LANGENHUYSE Singel hoek Beulingstraat. (17953)

IEMAND van goeden huize, van vele Relativen voorzien, wenschtt Relatie te treden met Iemand, genezen in eene ASSURANTII MAATSCHAPPIJ op te treden. Kennis van het Vak is geene v eisachte. Adres onder Letters O. S. B. Franco in den Kantoorwinkel v L. HOLTkamp, Beursteeg bij het Rokin E 175. (17953)

MAGAZIJN DE ZON.

De ONDERGETEEKENDE heeft de eer te berigten, uit de Eer Parijzer Huizen ontvangen te hebben: NIEUWE MODELLEN van WINTER-MANTELS, HOEDEN, MUISEN en KINDERGO DEREN, ZIJDEN en alle soorten van WINTERSTOFFEN, CHALÉ CHALES LONG, BLOEMEN, LINGERIEN, enz. enz., alsmede een gr assortiment

PELTERIEN. (17759) AMSTERDAM A. VON DER MÖHLEN

Doorschijnende Kristalzeep van WILHELM RIEGER, te FRANKFORT a/M.

Agent voor Holland, voor den Verkoop in het Groot, de Heer H. J. ROBBERS, te ROTTERDAM, Oppert, 245. (16362)

EIGEN FABRIKAAT. De Ondergeteekende verwittigt zijne Begunstigers, dat zijn MAGZIJN ruim is voorzien van HAARDEN, KAGCHELS en CIRK LAIR-KOOKKAGCHELS, KEUKENBEHOEFTEN, HAARDSTE LEN, enz.; alles naar den laatste smaak. J. UIJEN, (16772) Priemstraat te Nijmegen.

MANCHESTER, LIVERPOOL, ETC. CHARLES J. PARY, COMMISSION AGENT, 5 Town H Chambers, Manchester. References given. (17746)

NAAR MACASSER, (DIRECT) LIGT TE ROTTERDAM IN LADING

voor GOEDEREN en PASSAGIERS: De snelzeilende SCHEENES BRIK BENIN, Kapitein T. J. WALTER. Om tegen het einde der maand te vertrekken. Adres ten Kantore van den Reeder H. VAN RIJ KEVORSEL, en bij de Scheepsmakelaars HUDIG & BLOKHUIJZE en KUYPER, VAN DAM EN SMER. (14368)

WEKELIJSCHES STOOMVAART TUSSEN ROTTERDAM EN DUINKERKEN.

Het STOOMSCHIP PRINS VAN ORANJE, Kapt. D. VISSER vertrekt van ROTTERDAM des Woensdags en van DUINKERKEN t Zaturdags. Adres bij de Agenten JOHs. OOMS Ez. & C°. te Rotterdam. (15791)

GENERAL STEAM-NAVIGATION-COMPANY.

ROTTERDAM en LONDEN.

De Stoomschepen vertrekken met Passagiers en Goederen geregeld iederen Dingsdag, Donderdag en Zaturdag.

DONDERDAG 25 OCTOBER 's Morgens 9 Ure. ZATURDAG 27 OCTOBER, 's Morgens 10 Ure. DINGSDAG 30 OCTOBER, 's Morgens 11 Ure.

VRACHTEN: GROOTE KAJUIT £ 1.10.— HEEN EN TERUG £ 2.5.— VOOR-KAJUIT —.17.— D°. 1.6.6 GEBOEDERS SMITH, Agenten, (16501)

Gelijk wij reeds gemeld hebben, zullen de voorstellingen van het Italiaan-

243ste STAATS-LOTERIJ. Prijzen van f1000 en daarboven. 1ste Klasse,

* s GRAVENHAGE, 23 Oct. Gisteren middag heeft er bij Z. M. den

Op den 22sten dezer werd door den procureur-generaal bij het [pro-

Uit de gehouden aantekeningen blijkt, dat gedurende het afgelopen

TELEGRAMMEN van het Kon. Meteorol. Observat. te Utrecht, dd. 22 Oct.

Table with columns: NAMEN DER PLAATSSEN, Barometer, WIND (Rigting, Kracht), Temperatuur, TOESTAND DER LUCHT, ZEE.

METEOROLOGISCHE WAARNEMINGEN van 23 October 8 u.

Table with columns: NAMEN DER PLAATSSEN, BAROMETRER, WIND (RIGTING, KRACHT), TEMPERAT.

LAATSTE BERIGTEN.

LIVERPOOL, Maandag 22 October. Van Katoen zijn 10,000 b. omgezet.

WARSAU, Maandag 22 October. Heden namiddag ten 4 ure is de Keizer van Oostenrijk met aanzienlijk

KONINGSBERGEN, Maandag 22 October. De Russische regering, welke aan het kabinet van Berlijn de vraag had

WEENEN, Maandag den 22sten Oct. Slotkoersen: Metalliek 5 pCt

FRANKFORT, Maandag den 22sten Oct. Slotkoersen: 5 pCt. Metall

HAMBURG, Maandag den 22sten Oct. 3 pCt. Russen 59; 3 pCt.

PARIJS, Maandag 22 October (Particuliere Correspondentie.)

Gisteren heeft de Keizer den raad der maarschalken gepreseed, welke

De voor eenigen tijd aangekondigde brochure: l'Alliance Anglaise et

De maarschalk Niel is andermaal naar Parijs ontboden. De Keizerin

Berigten uit Napels van den 21sten melden, dat van de 40,000 stem-

De Patrie verzekerde, dat in eene nota van Lord John Russell aan het

MARSEILLE, Maandag 22 October. Uit Rome wordt onder dagteekening van 18 dezer het volgende gemeld:

Den 16den is de Fransche admiraal Le Barbier de Tinan uit Napels

De Koning heeft een memorandum aan de mogendheden gezonden,

TURIJN, Maandag 22 October. Volgens de berigten heden uit Napels ontvangen, heeft de stemming in

PARIJS, Maandag 22 October. Raapolie vlieg. 108; Oct./Dec. 110; voorjaar 112.

ROTTERDAM, 23 Oct. Uit de eerste hand zijn verkocht 50 v. Maryland

SCHEDAM, 23 Oct. Montwijn f14; Genever f19; Amst. Proef f20.

ROTTERDAM, Dingsdag 23 Oct. W. S. 2 1/2 pCt. 62 1/2; Dito 4 pCt.

PER TELEGRAAF.

LONDEN, HEDEN, Dingsdag 23 October. De Londonderry heeft berigten van New-York aangebracht, loopende tot

Te Montreal was de Meelmarkt zeer levendig; Asschen met vrij goede

LONDEN, HEDEN Dingsdag 23 October. Thee stil. — Koffij prijshoudend d. ch met weinig handel, Rio 58 a 62.6.

LONDEN, HEDEN, Dingsdag 23 Oct. Consols 92 1/2 a —; Mexik. 22 1/2 a;

WARSAU, HEDEN, Dingsdag 23 October. De Keizer van Oostenrijk heeft gisteren avond een bezoek afgelegd bij

WEENEN, HEDEN, Dingsdag 23 October. Berigten tot dusver uit de provincien ontvangen melden, dat overal het

BERLIJN HEDEN, Dingsdag 23 October. Rogge: herfst 54 1/2 p; voorjaar 49; Raapolie: herfst 11 1/2; voorjaar 12;

BERLIJN, HEDEN, Dingsdag 23 Oct. 5 pCt. Metalliek 47 1/2; Dito

HAMBURG, HEDEN, Dingsdag 23 October. Olie: Herfst 25.14, voorjaar 26.14.

PARIJS, HEDEN, Dingsdag 23 October. De Constitutionnel bevat een artikel van den Heer Grandguillot, waarin

PARIJS, HEDEN, Dingsdag 23 Oct. 1 ure. Fransche 3 pCt. 68.92;

TURYN, HEDEN, Dingsdag 23 October. Er zullen nog 40 bataljons nationale garde mobil worden verklaard.

ROME, Zondag 21 October. (Reuter's Office.) De Koning van Napels heeft den Heer Catrofianno naar

MADRID, Maandag 22 Oct. 3 pCt. 48.60; 1 1/2 pCt. 40.65.

TEXEL, HEDEN, Dingsdag 23 October. Binnen: Fox, King, Yarmouth. — Poncna, Wilson, Newcastle. — Hope, Je-

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, Dingsdag 23 October. In de heden door de N. H. M. gehouden veiling van 7531 b. Noord-

Table with columns: 4003 balen GEORGIA, 1977 balen NEW-ORLEANS, 100 balen APALACHICOLA, 284 balen SURATTE.

Gisteren werden uit de eerste hand afgedaan 2300 b. on gepelde en uit de

ROTTERDAM, 22 Oct. Verkocht 3648 b. Tafelrijst, per van der Palm,

ROTTERDAM, 22 Oct. Tarwe: Witte vindt bij iets ruimer aanbod

SCHEDAM, 22 Oct. Garst verkocht: 131 1/2 f Windau f 215 3/4 m.

ALKMAAR, 22 Oct. Ter veemarkt waren heden aangevoerd 15 Koeijen

STEENWIJK, 22 Oct. Op de heden gehouden weekmarkt waren aange-

ANTWERPEN, 22 Oct. Wegens de nationale feestten is heden niets

AVIGNON, 20 Oct. Meekrap voortdurend vast en met belangrijke

BREMEN, 22 Oct. Tabak: De verkoopen bestonden deze week uit

TRIEST, 19 Oct. Koffij mst levendigen handel, voor consumptie zo-

BAHIA, 28 Sept. Suiker wegens schaarste met onbeduidende omzettingen

RIO JANEIRO, 25 Sept. Koffij: Kort na het vertrek der Magdalena

PARIJS, HEDEN, Dingsdag 23 October. De Constitutionnel bevat een artikel van den Heer Grandguillot, waarin

MATANZAS, 26 Sept. Suiker: Er ging deze maand niet veel om,

COCHIN, 24 Sept. (per telegraaf.) Cocosolie flauwer en lager, dispo-

Scheepstijdingen. ENKHUIZEN, 20 Oct. Gisteren avond is alhier bij het binnenvaren

GRONINGEN, 20 Oct. Volgens ontvangen bericht, is het alhier te

TEXEL, 22 Oct.; Employ, Scott, Shields (bevevens de schepen per telegraaf

HELVOETSLUIS, 22 Oct.; Earl of Auckland, S. Londen. — Uva, Johns,

STATEN-GENERAAL.

VOORLOORPIG VERSLAG, betreffende Hoofdstuk I der Staatsbegroting voor het dienstjaar 1861.

Algemeene beschouwingen.

Volgens de bestaande gewoonte is aan de Commissie van Rapporteurs over het Iste hoofdstuk der Staatsbegroting voor 1861 de taak opgedragen, om de algemeene beschouwingen, waartoe het onderzoek der begroting in de afdelingen aanleiding gaf, in haar verslag op te nemen.

§ 1. In vier afdelingen heeft dat onderzoek geleid tot eene algemeene beschouwing betreffende het tegenwoordig Kabinet. De Commissie van Rapporteurs is van gevoelen geweest, dat zij zich kan beperken tot de aantekening van de voornaamste punten welke, wat dit onderwerp betreft, in de afdelingen ter sprake zijn gebracht. Breedvoerige schriftelijke wisseling van gevoelens daarover met de Regering kwam haar voor minder doeltreffend te zijn.

Tusschen het Kabinet en de Vertegenwoordiging ontbrak, verklaarde men, overeenstemming. Men spoorde de oorzaken daarvan op: men beweerde die te vinden in de komst van een Kabinet, welks optreden door de omstandigheden niet was zeregtvaardig, dat daarenboven geen rakeschap van zijn optreden, geene inlichting omtrent zijne beginselen en bedoelingen had gemeend te moeten geven. Beide, zonder twiifel, niet overbodig, wanneer men dacht aan hetgeen was voorsafgegaan; bepaaldelijk aan de betrekking waarin de President-Minister, ook gedurende de laatste jaren als lid der Kamer, tot haar of tot hetgeen gebleken was haar gevoelen te zijn, had gestaan. Die betrekking scheen de noodige overeenstemming niet te waarborgen. Evenmin de wijze waarop de eerste handelingen van het Kabinet door de Kamer, blijkens sommige harer besluiten, waren ontvangen.

Men wees op de zamenstelling van het Ministerie uit zeer heterogene bestanddeelen. Die zamenstelling geeft geen waarborg voor eendragtige, krachtige zamenwerking. Moest het al dadelijk niet in het oog vallen, dat de Minister van Financien in zijne redevoering, bij de indiening der begroting gehouden, een wetsontwerp van grooten invloed op de uitgaven van den Staat, en zelfs in de Troonrede vermeld, het ontwerp betreffende de emancipatie der slaven in West-Indie, met een diep stilzwijgen voorbijgaat?

Men wees op de handelingen van het Kabinet. Meer dan een bewijs vond men daarin, dat het geene overgrootte waarde hecht aan de meening van de Tweede Kamer; meer dan één bewijs, dat het zijnen steun nog meer zoekt in de bevordering van plaatselijke en andere bijzondere belangen, dan in het voldoen aan de eischen van een hooger en algemeen belang. Van zijne denkwijze omtrent hoogst gewichtige onderwerpen van wetgeving, der aandacht van elke Regering overwaardig, deelt het niet blijkens niet alleen, het gaf zelfs geen blijk dat het daarop zijne aandacht gevestigd hield. Men noemde ten voorbeelde de regeling van het middelbaar en hooger onderwijs en de verbetering van het belastingstelsel. Waar het Kabinet over zulke onderwerpen nog spreekt, met name over de regeling van het beheer en de verantwoording der koloniale geldmiddelen, geschiedt dit alleen om te doen weten, dat het daaraan de hand niet denkt te slaan.

Zuinigheid in het beramen van de staatsuitgaven is eene leer die wel gepredikt, niet betracht wordt. Duidelijk is daarentegen de strekking om, bij het blootleggen van den finantielen toestand des lands, de zaken te fraai te kleuren.

Wel moest dus het vertrouwen ontbreken; moest de vraag rijzen, of, onder die omstandigheden, de Kamer wel handelde, wanneer zij de middelen verschafte, om het bestuur des lands op die wijze voort te zetten. Er waren leden die, reeds nu, die vraag ontkennend beantwoordden.

De zamenstelling van het Kabinet bragt van zelf mede, dat niet even ongunstig over alle leden daarvan werd gedacht. Maar de bekende politiek van den voorzittenden Minister, de middelen die het Ministerie in het werk stelt, om steun te zoeken, gaven grond tot de zorg, dat het Kabinet niet genoeg tracht naar het bekomen van dien hooger, zedelijke invloed, die de ware kracht eener Regering uitmaakt. Hoe kan, vroeg men, vertrouwen ontstaan op een Kabinet, waarbij niet op eenparigheid van stelsel of handeling te rekenen valt? Hoe vooral vertrouwen in het finantieel beleid, wanneer men let op den geheel ommekeer van zinswijze, die zich, in zoo vele opzichten, bij den Voorzitter van het Ministerie heeft openbaar?

Die meeningen vonden ook tegenspraak. Leden, die de verkregen ondervinding raadpleegden, betuigden, dat zij blootlegging van beginselen en bedoelingen, zoogenaamde ministeriele programma's, geheel overbodig rekenden. Er is genoeg gelegenheid, bij de behandeling van elk wetsontwerp, om over de beginselen van het Ministerie te spreken; afzonderlijke discussies daarover leiden tot geene voldoende uitkomst. Voorts is er, huns inziens, niets gebeurd, wat een ongunstigen dunk omtrent dit Kabinet rechtvaardigt. Van gebrek aan overeenstemming tusschen het Ministerie en de meerderheid der Vertegenwoordiging is nog geen stellig bewijs voorhanden. Eekle stemmingen van de Kamer mochten hebben doen blikken van verschil van gevoelen over bepaalde onderwerpen, de vorige zitting had het sterkste bewijs geleverd, dat de Kamer allezins vertrouwen in het Kabinet stelt, en wel door de aanneming van een zoo gewichtig wetsontwerp als de spoorwegwet. Zij wilden niet aandringen op de behandeling van nog meer zaken dan op dit oogenblik bereids door de Regering in behandeling zijn gebracht, en waaronder zoo vele hoogst belangrijke voorkomen, die het doorslaand bewijs geven van den ijver en van de werkzaamheid der Ministers. Strijd over staatkundige beginselen is, volgens hen, veelal niets dan strijd tegen personen. Dien wilden zij niet voeren; de zaken moeten, huns inziens, afgescheiden van de personen, die ze verdedigen, worden beoordeeld. Aan dat beginsel verlangden zij zich vast te houden.

Zie de gronden werden ook bestreden. De spoorwegwet, zeide men, is eene wet, die geheel op zich zelve staat. Hare aanneming is, allerminst, een bewijs van vertrouwen op het staatkundig terrein. Dit betuigden zelfs vele leden, die anders in de ongunstige meening omtrent het Kabinet, door anderen aan den dag gelegd, niet of niet geheel deelden, of die zich daarover niet verlangden uit te laten. Deze, inzonderheid, deden uitdrukkelijk opmerken, dat het niet aanging, met den Minister van Financien, zoo als uit meer dan één uitdrukking, in zijne redevoering voorkomende, scheen te blijken, in ruime of mindere mate aan te nemen, dat alle consideratien thans ondergeschikt zouden moeten gemaakt worden aan wenschen en verlangens omtrent de spoorwegen.

En wat betreft de meening, dat in dezen aan strijd tegen personen, niet aan strijd over zaken gedacht moet worden, menjaarzelde niet, dit eene van die banale beschuldigingen te noemen, waartoe de armoede aan grondige bewijsredenen hare toevlugt maar al te vaak neemt. Strijd over beginselen wordt onmogelijk, wanneer men voor die beschuldiging moest wijken. De Kamer, wanneer zij dien strijd, uit vrees voor dat verwijt, ontweek, zou afstand doen van een van haar meest gewichtige constitutionele regten: van haar recht van controle op den gang des bestuurs. Dat recht moet zij, ondanks alle tegenspraak, krachtig handhaven. Zonder dat wordt de staatkundige verantwoordelijkheid van de Ministers een ijdele klank; ontardt de zorg voor de handhaving en uitvoering der Grondwet, die dan toch ook tot de bevoegdheid en de regten van de Staten-Generaal behoort, in eene niets beduidende, bloote formaliteit.

§ 2. Het overzicht van de begroting in het algemeen, vooral van de Memorien van Toelichting bij de verschillende hoofdstukken gevoegd, gaf allereerst aanleiding tot het herhalen van eene bij vroeger gelegenheden reeds gedane klacht. Over de schraalheid van vele der memorien. Ofschoon men zich in het algemeen de bezwaren niet kon ontveinen, verbonden aan de vervulling van den wensch, dat die Memorien van Toelichting een algemeen overzicht van den toestand des lands, een verslag omtrent de werking van belangrijke wetten zouden behelzen; ofschoon men gereedelijk toestemde dat de bijzondere verslagen over het onderwijs, het armwezen, den waterstaat enz. in de behoefte aan inlichting omtrent die wetten voorzien, — men meende toch algemeen, in één opzigt, de klacht als gegrond te mogen aanmerken. Bij de behandeling van elke begroting namelijk wordt de aandacht der Regering dikwijls gevestigd op verscheidene zaken, en worden inlichtingen gevraagd, die niet altijd terstond kunnen worden gegeven. Daarover wordt dan meestal een onderzoek beloofd, of de verklaring afgelegd, dat de Regering het onderwerp in overweging zal nemen. Nu zou het, meent men, een hoogst nuttig werk zijn, wanneer de Regering bij het ontwerpen eener volgende begroting dergelijke punten, die soms van ondergeschikt, doch dikwijls van groot gewicht zijn, meer algemeen in herinnering bragt. In de Memorien van Toelichting behoorde zij verslag te doen van hetgeen, ten gevolge der beloofde overweging, verrigt is, of de redenen van het onvervuld laten van sommige wenschen te doen kennen. Men wees, ook in dit opzigt, op het stilzwijgen der Regering over de zaak van het middelbaar en hooger onderwijs, over de afschaffing van Fransche wetten, over de herziening van het kadaster en van het hypothecair stelsel. Bovenal viel het in het oog dat de Regering twee voornaamste zaken, de verbetering van het belastingstelsel en de wet omtrent het beheer en de verantwoording der koloniale geldmiddelen, of genoegzaam geheel met stilzwijgen voorbijgaat, of op hoogst onbevredigende wijze ter sprake brengt.

Ten aanzien van de eerste — de verbetering van het belastingstelsel — wordt eigenlijk niets gezegd. Dat onderwerp wekte intusschen in al de afdelingen groote belangstelling. Men vond in de redevoering van den Minister van Financien, evenmin als in de overige stukken, bij de begroting overgelegd, eenig spoor van een voornemen om die zaak aan te

vatten. Niets komt in die redevoering voor dan de aanbeveling "tot naauwgezette opbrengst van de belastingen," die als "een heilige burgerpligt" aan alle ingezetenen nadrukkelijk op het hart wordt gebonden. Men herinnerde zich, dat, weinig tijds geleden, volgens geloofwaardige berichten, voorloopige onderzoekingen omtrent het belastingstelsel hadden plaats gehad, dat er zelfs plannen schenen te zijn gevormd. Des te meer aanleiding vond men dan ook om te vragen wat daarvan is, en om op behandeling der zaak aan te dringen.

Over dat onderwerp werden vele beschouwingen in het midden gebracht, die ook bij de behandeling van de Wet op de Middelen werden herhaald. De noodzakelijkheid van de afschaffing van den accijns op de brandstoffen werd vooral aangedrongen; zij wordt dringend geacht, nu het vooruitzigt bestaat, dat een nieuw tarief van invoerrechten, door de Regering van het vorig Kabinet weder overgenomen, de bescherming weder zal verminderen, welke vele fabrieken nog genieten. Wel erkende men vrij algemeen, dat het, bij den grooten nieuwen last, die op onze financien is gelegd, bij al de plannen, die nu gemaakt zijn, en welke dien last zoo zeer kunnen verzwaren, onraadzaam is, thans aan te dringen op bloote afschaffing van belastingen. Maar de wenschelijkheid der afschaffing van den evengenoemden accijns bleef, desmettegenstaande, even groot.

Ook op de wenschelijkheid om andere belastingen te verbeteren, vooral op de noodzakelijkheid om het verband tusschen de rijksbelastingen en die der gemeenten beter te regelen, werd aangedrongen. Ten aanzien van het laatste werd intusschen door zeer velen aangemerkt, dat zij de regeling van dat verband niet zouden wenschen ondernomen te zien onder de bekende leuze van *finantielen nood* der gemeenten; daaruit zou te veel de zorg ontstaan, dat bij de regeling de plaatselijke belangen zwaarder in de schaal zouden wegen dan de algemeene.

De verbetering van het belastingstelsel behoort vooral tot die onderwerpen, welke niet lijden moeten omdat de publieke aandacht te veel en te uitsluitend op de spoorwegen wordt gevestigd en daardoor van andere eischen van het publiek belang afgeleid.

De straks bedoelde aanbeveling van den Minister van Financien tot naauwgezette opbrengst der belastingen trok, ook uit een ander oogpunt, de aandacht. De vrees werd namelijk aan den dag gelegd, dat zij hier en daar ligtelijk kan worden beschouwd als eene aansporing tot zeer strenge toepassing der belastingwetten, iets waarover vroeger zoo dikwijls gegronde klagen waren gevoerd.

§ 3. Omtrent het andere onderwerp, in de vorige paragraaf nog genoemd als een dergene, die ten onrechte op den achtergrond worden geschoven, de regeling van het beheer en de verantwoording der koloniale geldmiddelen, wordt alleen te kennen gegeven dat die wet, naar het zich laat aanzien, "in den loop van 1861 niet tot stand zal worden gebracht" (Memorie van Toelichting op het Xde Hoofdstuk). De Minister van Kolonien had vroeger reeds onbewimpeld te kennen gegeven, dat hij, met verandering van vroegere zinswijze, het indienen dier wet niet wel doenlijk achtte, zoolang de comptabiliteit van het Rijk niet door de wet was geregeld.

Dit laatste werd nadrukkelijk tegengesproken. Niets verhinderde, naar het oordeel van velen, dat men in de wet betreffende het beheer der koloniale geldmiddelen terstond de noodige bepalingen bragt om de finantiële verantwoordelijkheid van den Minister van Kolonien in het bijzonder te regelen; of om het beheer en de verantwoording der koloniale fondsen in verband te stellen met de regelen, welke voor het moederland bestaan, terwijl later de wet betreffende 's Rijks comptabiliteit daarin wederom, zoo noodig, verandering zou kunnen brengen.

Maar voor een oogenblik de opgegeven reden als gegrond aannemende, zocht men vruchteloos naar eenig spoor van het voornemen der Regering, om dan nu de regeling van 's Rijks comptabiliteit te ondernemen. Zoodanig spoor ontbrekt geheel en al. En uit de zamenvoeging van deze twee zaken, de reden van verontschuldiging, die de Minister van Kolonien tracht te doen gelden, en de ongenoegzaamheid van den Minister van Financien om dat bezwaar op te ruimen, vond men het onwederlegbaar bewijs, dat de Regering er niet aan denkt om de behandeling van de zaak aan te vangen.

De belangstelling in beide zaken was overgroot. Het voortdurend uitstel van regeling heeft ten gevolge dat zoolwat art. 122 als art. 60 der Grondwet doode letters zijn en blijven. De eisch tot regeling is geen eisch, die overdreven zwaar mag worden geacht. Meer dan één voorstel, beide onderwerpen betreffende, is reeds in de Kamer in behandeling gebracht. Er kan dus geene overwegende reden bestaan om den gestaakten arbeid op nieuw aan te vatten; geene andere reden dan de ongenoegzaamheid der betrokken Ministers verhuudert dit.

Eenparig werd de wensch aangedrongen, dat deze arbeid ten spoedigste mogt worden ondernomen. Dringend zijn de redenen, welke voor de meeste bespoediging pleiten, vooral ten aanzien van de regeling van de koloniale comptabiliteit.

Wat toch is het geval? Tot vóór weinig tijd was er geen onderwerp, waarover allen, die over ons finantiëzen nadachten, het meer eens waren, dan dat de finantiële toekomst niet op goede grondslagen gevestigd kan worden geacht, zoolang de afhankelijkheid van de koloniale geldmiddelen zoo groot is. Zonder de hulp der kolonien — men wees er vaak met den meesten nadruk op — is Nederland niet in staat, de gewone uitgaven, op zijne begroting uitgetrokken, te bestrijden. Van daar het streven om die afhankelijkheid te verminderen; om de vermeerdering van gewone staatsinkomsten en de vermindering van rentebetaling voor een deel althans te doen strekken tot vermindering van de koloniale bijdragen.

Dat stelsel nu is voor goed verlaten. De Minister van Financien zelf wijst, op blad 5 zijner redevoering, bij herhaling op de *omnisbaarheid* der koloniale bijdragen, zal ons finantiëzen in goeden staat blijven, en zal de schatkist in staat zijn in de aanzienlijke uitgaven te voorzien, die ten haren laste komen. De Regering erkent dus de grotere afhankelijkheid, zoo even bedoeld. De spoorwegwet heeft trouwens aan den Staat eene uitgave van 110 millioenen, over tien jaren tijds verdeeld, opgelegd: eene som, die uitsluitend uit de koloniale bijdragen gevonden zal moeten worden. Maar dit is geenszins alles. Latere voordrachten van de Regering, betreffende de emancipatie der slaven, de verbetering van de waterwegen der twee groote koopsteden, de kanalisatie van Groningen, met de vroeger reeds verlangde uitgaven voor de defensie des Rijks, verhoogden dien last nog met 40 à 50 millioenen ten minste.

Van regeringswege werd, bij de voordragt der spoorwegwet, beweerd, dat haar stelsel één groot voordeel opleverde: men zou, namelijk, den arbeid kunnen staken, wanneer finantiële tegenspoed tot inkrimping van uitgaven dringen mocht. De leden, die deze voorstelling reeds vroeger als volstrekt onhoudbaar in de praktijk tegenspreken, volhardden ook nu in dat gevoelen op bekende gronden. Zeer zeker zal het ondoenlijk zijn, dit argument te doen gelden ten aanzien van de andere zaken, welke de Regering ondernemen wil. Is de emancipatie gedecreteerd, de betaling moet volgen; heeft men eenen aanvang gemaakt met de overige werken, het zou ongerijmd zijn, met het oog op hunnen aard, te onderstellen, dat men het aangevangen envoltooid zou kunnen of mogen laten. Misschien kon men dit aannemen van de te stichten defensiewerken; maar zouden omstandigheden, die een ongunstigen invloed op de geldmiddelen uitoefenen, niet juist de zoodanige kunnen zijn, die, wel verre van staking der defensiewerken te gedoogen, dubbele inspanning van kracht daarvoor zouden vorderen?

Wat de spoorwegen inzonderheid betreft, welke dan toch in ieder geval de voorkeur verdienen, men behoeft slechts het oog te slaan op het stuk n. 103, dat eene begroting van de kosten daarvoor heet te behelzen, om zich van de onhoudbaarheid van het bedoelde beweren te overtuigen. De Regering wil, aanvankelijk, den bouw van vier bruggen ondernemen, waarvan de kosten worden geraamd op ruim elf millioenen. Zij rekent, onder de kosten in 1861 daarvoor te betalen, op eene som van f 2,300,000. Misschien kan men daaruit bij voorraad de kosten van werken bestrijden, die accessorij zijn van den eigenlijke brugtenbouw, zoo als b. v. de verhooging der dijken, waar die noodig wordt bevonden. Maar wanneer de bouw der vier bruggen zelf zal moeten aanbesteed worden, kan men dan in ernst beweren dat men stuksgewijze zal te werk gaan; dat men zal aanbesteden b. v. alleen het maken van pijlers of van éénen pijler, zonder tevens voor de eigenlijke brug te zorgen? Zal men spoorwegbruggen bouwen, zonder te zorgen dat tevens de wegen zelve worden aangelegd? Het is ondenkbaar, dat het spoorwegwet in tien jaren tijds voltooid zal worden, wanneer men zich bij voortluur binnen de enge grenzen van eene éénjarige begroting zou willen beperken; men zal, zijns ondanks, genoodzaakt zijn, de toekomst verder te verbinden, contracten te sluiten voor werken en leverantien voor meer dan één dienstjaar. De spoorwegwet, nu zij bestaat, moet met ijver en naauwgezetheit ten uitvoer worden gelegd; zij staat volkomen gelijk met elke andere staatswet.

Op die gronden betoogde men dat, zullen de bestaande ontwerpen worden uitgevoerd, de schatkist voortdurend gedurende eene reeks van jaren op veel grotere bijdragen uit de kolonien zal moeten rekenen dan tot dusverre het geval was. Het vroeger met zooveel nadruk verdedigde stelsel is verlaten.

Maar dan ook is de noodzakelijkheid dringend, dat de wet, door art. 60 der Grondwet gevorderd, tot stand komt; dat een staat van zaken eindige, waarin het van de willekeur van den Minister van Kolonien — of, wil men liever, van de inzichten van dien Minister alleen — afhangt, het cijfer te bepalen, dat voor het moederland zal overschieten, wanneer in de koloniale behoeften zal zijn voorzien; behoeften, welke omvang diezelfde Minister wederom alléén, geheel naar eigen goedvinden, bepaalt.

Zoo is het bekend, dat de tegenwoordige Minister ingenieurs heeft benoemd, die den aanleg van spoorwegen op Java zullen moeten voorbereiden. Als nu zoodanig ontwerp wordt uitgevoerd, in concurrentie met de spoorwegen hier te lande, en er doen zich minder gunstige omstandigheden voor, wie zal dan beslissen, of de aanleg der spoorwegen op

Java of die van de spoorwegen in Nederland zal worden gestaakt? Wie zal beslissen, of niet de aanleg van andere groote werken op Java dringend noodig is, dan die van de spoorwegen in Nederland? Waar is de grens, indien de emancipatie der slaven in Suriname, of de gevolgen daarvan, meer uitgaven eischen dan thans door den tegenwoordigen Minister worden geraamd? De Staten-Generaal althans zullen, blijft het bestaande zoo als het is, noch in het een, noch in het andere in het minst gekend worden. Grootere uitgaven in Indie of in Suriname zouden zeer ligt ten gevolge kunnen hebben dat hier te lande, om aan bestaande verbintenissen te kunnen voldoen, leeningen gesloten moesten worden. Derhalve van het goedvinden van den Minister van Kolonien alleen, van zijne beslissingen wordt de toekomst onzer financien, meer dan ooit afhankelijk gesteld.

Het is geenszins een ijdel beweren, dat de bijzondere inzichten van den Minister van Kolonien van grooten invloed zijn op het cijfer van het koloniaal batig slot. Dit blijkt onder anderen ook daaruit, dat dit cijfer, in den regel, een geheel ander is dan dat, hetwelk eigenlijk het batig saldo is van de Indische dienst.

Om dit te bewijzen, beriep men zich op de opgaven nopens de ontvangsten en uitgaven ten behoeve en ten laste der kolonien, zoolwel in Indie als hier te lande gedaan, voorkomende in de jaarlijksche verslagen omtrent den toestand der kolonien. Wanneer men van die opgaven afzondert de *ontvangsten en uitgaven voor rekening van anderen* gedaan, en dus de eigenlijke ontvangsten en uitgaven, welke de publieke dienst alleen betreffen, met elkander vergelijkt, wijst de uitkomst dier vergelijking het werkelijk saldo van de koloniale rekening over elk dienstjaar aan. Doch de sommen, die onder den naam van koloniaal batig slot worden uitgekeerd, komen met die saldo's niet in het minst overeen. De volgende vergelijking van de tien laatste dienstjaren, waarvan de uitkomsten bekend zijn bij de Kamer, doet dit in het oog vallen.

De uitgaven voor de West-Indien en de Kust van Guinea zijn hierbij onder de koloniale uitgaven gerekend.

Werkelijk saldo der koloniale rekening.	Koloniaal batig slot aan de schatkist uitgekeerd.
1848 nadeelig f 2,386,606	nihil.
1849 voordeelig " 11,729,467	f 10,951,394
1850 " " 5,211,007	" 9,082,698
1851 " " 4,670,237	" 7,879,447
1852 " " 13,169,078	" 9,930,819
1853 " " 9,180,664	" 4,769,399
1854 " " 8,016,675	" 10,644,141
1855 " " 12,720,006	" 14,547,851
1856 " " 26,809,840	" 20,531,700
1857 " " 34,397,975	" 31,858,421

Telt men deze sommen bijeen, dan bevindt men: werkelijke batige saldo's (na aftrek van 1848) . . . f 123,528,342 uitgekeerd koloniaal batig slot . . . " 120,195,870

Minder uitgekeerd . . . f 3,332,472

Doch zoo men van deze tien jaren de vijf eerste en de vijf laatste afzonderlijk beschouwt, dan zal men bevinden, dat de som der *werkelijke batige saldo's* van 1848 tot 1857 f 5,451,176 minder bedroeg dan de som van hetgeen in die vijf jaren aan 's Rijks schatkist werd uitgekeerd. Het omgekeerde vond in de vijf laatste jaren plaats; toen bedroegen de *werkelijke verkregen baten* f 8,783,648 meer dan aan 's Rijks schatkist uitgekeerd werd.

Die verschillen vinden ten deele hunne oplossing, wanneer men de sommen vergelijkt, welke in die jaren het Indisch tekort daargestelden, met die, welke van hier tot dekking van dat tekort werden uitgezonden. In de jaren 1848—1852 werd f 5,451,176 minder uitgezonden dan het tekort bedroeg. In 1853—1857 f 6,533,726 meer. Die grootere uitzendingen trekken ook daarom de aandacht, omdat uit de mededeelingen nopens den staat van het administratief kapitaal blijkt, dat dit op 31 December 1857 was gestegen tot f 19,250,119, en op 31 December 1858 tot f 23,763,648, terwijl de organieke bepalingen dit cijfer op f 12,500,000 vaststellen.

Zonder nu te dezer gelegenheid in een nader onderzoek ten aanzien van die cijfers te treden, bepaalde men zich bij het aanvoeren daarvan, om het bewijs te leveren, dat het geheel in de magt van den Minister van Kolonien ligt, om de Indische baten naar goedvinden aan een of ander dienstjaar toe te wijzen, hun bedrag in te krimpen of uit te breiden.

Doch niet alleen met het oog daarop blijkt de noodzakelijkheid om de bedoelde wettelijke regeling tot stand te brengen; ook in andere opzichten gaat de Minister van Kolonien steeds verder voort op een weg, die reeds zoo dikwijls door de Kamer was afgekeurd, en wordt die noodzakelijkheid daardoor steeds dringender. Talloze malen was gewezen op het verkeerde beginsel, dat de koloniale fondsen hier te lande worden aangewend, zonder dat de uitgaven op de begroting voor het Xde hoofdstuk worden gebracht. En nu blijkt, dat het getal inringtonen en zaken, welke alzo buiten alle toezigt of controle van de Rekenkamer worden gesubsidieerd of betaald, voortdurend toeneemt.

Behalve de subsidies voor de West-Indien en voor de Kust van Guinea, behoorden vroeger tot deze categorie van uitgaven het subsidie aan de akademie te Delft, de betalingen voor de opleiding van officieren te Breda en het koloniaal werfdepot te Harderwijk. Daarbij zijn nu nog gekomen uitgaven voor het Koninklijk Instituut voor de Marine te Willemsoord, uitgaven voor de opleiding van genees- en scheikundigen. Uit de koloniale middelen wordt nu ook een invalidenhuis gesticht op den grond, dien de Staat aan de mildheid des Konings verschuldigd is. Eindelijk zou het kunnen gebeuren, dat het Xde hoofdstuk der Staatsbegroting langs indirecten weg uit de koloniale geldmiddelen werd gesubsidieerd, nu de manschap, ten behoeve der koloniale dienst aangeworven, in de corpsen van het leger hier te lande tijdelijk in dienst wordt gesteld.

Deze twee laatste onderwerpen trokken thans meer bijzonder de aandacht. Men noemde het een zondeling verschijnsel dat, terwijl de overige Ministers geen enkel gebouw, hoe nietig ook, kunnen doen stichten, of bestek en voorwaarden, contract van aanneming en rekening moeten aan de controle der Rekenkamer onderwerpen worden, de Minister van Kolonien hier te lande een zeer aanzienlijk gebouw kan doen oprigten, zonder deswege aan eenige verantwoording te behoeven te denken. Men herinnerde zich daarbij, wat weinige jaren geleden is voorgevallen bij den aankoop van meubelen te Parijs voor rekening van het Departement van Kolonien.

Het andere onderwerp, de in-dienst-stelling van manschappen voor de koloniale dienst geworven, in de rijen van het Nederlandsche leger, zal meer in bijzonderheden bij het veralg over de Hoofdstukken X en XI kunnen worden behandeld. Thans moet alleen de opmerking eene plaats vinden, dat de regeling dezer zaak zeer ligt aanleiding kan geven tot eene, onopgemerkt blijvende, duurzame verhooging van de begroting van het Xde hoofdstuk. Wierd de soldij, wierden de werfgelden der hier bedoelde manschappen geheel uit de koloniale kas betaald, het aantal militairen, dat werkelijk dienst doet bij het Nederlandsche leger, zou groter zijn dan bij de begroting van het Xde hoofdstuk wordt opgegeven; er zou, zonder voorkennis van de Vertegenwoordiging, meer voor 's lands verdediging kunnen worden uitgegeven, dan op de begroting vermeld werd. Men stelde, in elk geval, veel belang in de kennis van de wijze, waarop dit onderwerp thans is geregeld geworden.

Ten slotte wees men er op dat het stelsel, door den Minister van Kolonien aangenomen en volgehouden, ook ten aanzien van Suriname tot ver uitzienende gevolgen kan leiden. In de thans voorgedragen wet op de emancipatie der slaven aldaar wordt eene som van twee millioenen bepaald, welke zou worden uitgegeven voor premien op den aanvoer van vreemde immigranten. Maar wat zou den Minister verbinderen, later een veel grooter bedrag daarvoor uit de koloniale fondsen te besteden, wanneer hij toch de onbeperkte magt, om over de koloniale fondsen, zonder begroting en zonder verantwoording, naar goedvinden te beschikken, onveranderd behoudt?

§ 4. De redevoering, door den Minister van Financien gehouden bij de indiening der begroting, gaf aanleiding tot veelvuldige bedenkingen. Men noemde het overzicht van onzen finantielen toestand, daarin voorkomende, onvolledig; men trof er meer dan één onnaauwkeurige opgave in aan. Bovenal stuitte men op de zucht, die er duidelijk in doorstraalt, om alles in een overdreven fraai gekleurd daglicht te stellen, en om te verbergen dat de toekomst onzer financien in ontrustende mate afhankelijk wordt gesteld van de koloniale geldmiddelen.

Het verwijt van *onvolledigheid* van de voorstelling des Ministers grondde zich vooral daarop, dat zooveel belangrijks door hem onvermeld wordt gelaten. Te vergeefs zoekt men naar eene opene en duidelijke optelling van den omvang der lasten, welke zullen voortvloeijen uit de onderscheidene voordrachten der Regering.

Het is boven reeds opgemerkt, dat de Minister de kosten van de emancipatie der slaven in Suriname geheel en al met stilzwijgen voorbijgaat. Mogt dit het geval zijn, wanneer het om eene zuivere voorstelling van de waarschijnlijke lasten der toekomst te doen ware geweest?

Met even diep stilzwijgen gaat de Minister het feit voorbij, dat de kosten van het spoorwegwet thans 18 millioenen hooger zijn dan zij bij de eerste voordragt der Regering werden geraamd. Bij die voordragt rekende men op eene geheele uitgaaf van ruim 92 millioenen. Bij de verdediging der wet in de Eerste Kamer bleek het, dat de uitbreiding, die het plan na de indiening heeft verkregen, de raming der kosten tot f 110,000,000 had opgevoerd. De berekeningen, waarop inzonderheid het 5de artikel der spoorwegwet was gegrond — dat men zou kunnen volstaan met eene jaarlijksche uitgave van tien millioenen gedurende tien jaren — worden daardoor omvergoorpen. Zal het spoorwegwet in tien jaren voltooid worden, dan moeten die uitgaven minstens elf millioenen 's jaars bedragen. Minstens, want in die berekening van f 110,000,000 zijn niet begrepen vele uitgaven, welke noodzakelijkheid, om het spoorwegwet te voltooien, moeilijk betwist kan worden, zoo als daar zijn: de verbetering van de

haven te Vlissingen, de verhouding van Nijmegen met de Prussische spoorwegen, de defensiewerken, verbruik de mogelijke en waarschijnlijke misrekeningen in de raming, vroeger wel eens op 30 pct. geschat.

De zekere verhooging van den uitgaven wordt in de redevoering geheel ter zijde gelaten. Het bevelen der Ministers, bij de verdediging der spoorwegwet in de Eerste Kamer te sprake gebracht, dat de som van f 10,000,000, in tien jaren tijds te betalen, gelijkstaat met tien andere jaren van 11 miljoen, die eene constante waarde van f 87,000,000 slechts zouden hebben, zal de Minister bezwaarlijk kunnen volhouden, daar dan toch die aansluiting met andere te pas komt dan voor zooverre het kapitaal nu reeds werkelijk aanwezig ware, en teruggevend uitgezet kon worden; wat het geval niet is.

Van de uitgaven voor waterwerken wordt door den Minister slechts in het voorbijgaan gesproken; een overzicht van het vol bedrag der kosten, daarvoor gevorderd, ontbreekt geheel. En toch geldt het hier zaken, welke de toekomst voor een reeks van jaren vast verbinden zullen.

Ten bewijze van de opgemerkte onnauwkeurigheid werden de volgende feiten aangevoerd:

Om te bewijzen, dat het dienstjaar 1860 vermoedelijk een overschot van ruim 14 miljoen zal overlaten, neemt de Minister aan, dat de opbrengst van de gewone middelen en inkomsten der raming met f 1,000,000 zal overtreffen. Hij grondt die onderstelling op het feit, dat de opbrengst van de eerste acht maanden van het loopende jaar de opbrengst van de eerste acht maanden des vorigen jaars met ruim 40 tonnen gouds overtreft. Maar daarbij wordt over het hoofd gezien, dat die hoogte van de opbrengst van 1860 nog niet eens toereikend was om de opbrengst der maanden over acht maanden tot op 2 van de raming op te voeren. Uit de deswege in de Staatscourant gedane mededeelingen toch blijkt, dat de gedeelten van de raming voor 1860 bedroegen..... f 37,946,206.

terwijl de opbrengst slechts beliep..... f 37,274,718.

de opbrengst dus minder..... f 671,488.

Men weet men zeer wel, dat deze verhouding geene zorg behoort te weeten, als of de opbrengst over het geheele jaar beneden de raming zal blijven; de voornaamste oorzaak van de schijnbaar mindere opbrengst ligt in de zeer gewone omstandigheid, dat de aanzuivering van directe belastingen eerst in de nu volgende maanden plaats heeft. De betaling der belastingen was op 1 September ongeveer 9 ton ten achteren; men kan dus aannemen dat, wanneer dit aanbetalbaar was geweest, de opbrengst der raming op 1 September met f 230,000 overtroffen zou hebben. Maar daaruit blijkt dan ook dat, indien die opbrengst, over het geheele jaar berekend, de raming met 1 miljoen overtreft, zal, zij in de vier laatste maanden van het loopende jaar nog met zeven of acht ton boven 1859 zal moeten klimmen. Dit is nu wel niet onmogelijk, maar zekerheid is daarvoor op dit oogenblik niet aanwezig; de grond door den Minister voor zijne onderstelling aangegeven, is onjuist en de onderstelling is dus geenszins gegregvaardigd.

Eene andere onnauwkeurigheid treft men aan in de opgave der sommen, die als besparingen op de dienst van 1859 worden opgegeven. Men geeft die voor het VIIIste hoofdstuk aan tot een cijfer van f 116,115.51. Intusschen bleek het bij eene discussie, op den 9den October gehouden, dat die som met f 89,300 moest verminderd worden, en de Minister van Marine voegde er uitdrukkelijk bij, "dat de noodzakelijkheid van dien af trek reeds lang bij het Departement van Marine bekend was geweest."

Dergelijke mededeelingen versterken de zorg, dat er wellicht nog meer teleurstellingen van gelijken of anderen aard te wachten zijn.

Het sterkste bewijs van de opgemerkte onnauwkeurigheid en tevens van de zucht om den staat van zaken te fraai te kleuren, treft men aan in de groepering van cijfers, op bladz. 3 en 4 der redevoering van den Minister voorkomende, waardoor hij bewijzen wil, dat het eindcijfer der begrooting voor 1861 niet hooger is dan dat voor 1860; terwijl het, wanneer men met den Minister de bespaarde renten buiten de berekening laat, inderdaad ruim f 1,000,000 hooger is.

De Minister grondt zijne berekening vooral op het hogere cijfer voor buitengewone uitgaven, dat voor 1861 zou aangevraagd worden. Hoe onjuist zijne berekening is, blijkt overtuigend uit de vergelijking van de cijfers door hem gesteld, met de opgaven door andere Ministers gedaan.

De Minister van Finantien geeft in zijne berekening op, dat op de begrooting van het Departement van Binnenlandsche Zaken f 513,334 meer aan buitengewone uitgaven wordt gevraagd dan voor 1860. Maar de Minister van Binnenlandsche Zaken zelf geeft, naar eene geheel juiste berekening, op bladz. 2 van de Memorie van Toelichting tot het Vde hoofdstuk voorkomende, een veel minder bedrag van dat meer op. Hij stelt slechts f 222,000 daarvoor. Die rekening is juist: want daarin is door dezen Minister gelet op hetgeen zijn ambtgenoot over het hoofd zag, dat namelijk de buitengewone uitgaven, die in het Vde hoofdstuk worden voorgedragen, voor een groot deel worden opgewogen door het vervallen van andere buitengewone uitgaven, die op de begrooting voor 1860 voorkwamen. Evenmin heeft de Minister van Finantien in zijne rekening acht gegeven op de omstandigheid, dat ook op de begrootingen van andere hoofdstukken, zoowel in 1860 als in 1861, buitengewone uitgaven voorkwamen; alleen hetgeen meer door den Minister van Oorlog wordt verlangd als buitengewoon kwam in aanmerking. Wil men rekenen, met het oog op de onderscheiding tusschen gewone en buitengewone uitgaven, zoo als de Minister van Finantien wil; wil men dan vergelijken met het vorig jaar, dan moet men niet die onderscheiding en haren invloed gedeeltelijk in aanmerking nemen, maar in haar geheel.

Omrent die onderscheiding nu en hare waarde bestond er enig verschil van gevoelen tusschen de leden. Zeer velen verwierpen haar onvoorwaardelijk, als nuteloos en tot niets leidende. Het baat niet, bevoerdend, of men zulke onderscheidingen al maakt, waar de ondervinding zoo overtuigend leert, dat telken jare andere buitengewone uitgaven op de begrooting worden gebracht; zoodat, hetzij dan gewoon of buitengewoon, het eindcijfer telkens klimt. Bovendien bestaat er geene enkele gegronde reden, om als buitengewone uitgaven te beschouwen zoodanige posten, die gedurende eene reeks van jaren op de begrooting zullen moeten verschijnen. Hoogstens zou men als buitengewone uitgaven kunnen beschouwen de zoodanige, welke door bijzondere wetten worden bevolen, zoo als het geval is met de spoorwegen en eenige andere publieke werken.

Andere leden wilden deze bedenkingen geenszins tegenspreken, zonder daarom nog te willen toegeven dat het geheel nuteloos zou zijn, het oog te vestigen op die onderscheiding. Laat men die geheel varen, dan ontstaat, huns inziens, het gevaar voor eene ongemerkte voortdurende verhoging van het eindcijfer der begrooting. Zij zezen, ten betooege, op een paar voorbeelden. De begrooting voor de Marine behelst één post, die buiten kijf als eene buitengewone uitaaf moet worden beschouwd: de aanbouw en herstelling der drooge dokken te Willemsoord. Daarvoor werd voor 1860 toegestaan f 650,780. Voor 1861 wordt gevraagd f 543,036; dus, in rond cijfer, f 110,300 minder. Intusschen is het eindcijfer der begrooting voor 1861 nog f 7000 hooger dan dat voor 1860. De gewone uitgaven voor dit hoofdstuk worden dus met f 117,000 vermeerderd, zonder dat dit zoo sterk in het oog valt.

Niet minder opvallend is het, dat telken jare posten van onderscheidene begrootingen, die in het vorige jaar wegens buitengewone omstandigheden uit den post voor onvoorziene uitgaven werden aangevuld, op de volgende begrooting met eene gelijke som worden verhoogd, of dat er nieuwe artikelen van uitgaaf op de begrootingen worden gebracht, die in een vorig jaar regstreeks uit denzelfden post voor onvoorziene uitgaven werden bestreden. Maar daarom wordt het cijfer van den post *Onvoorziene uitgaven* niet dan bij zeldzame uitzondering verminderd, en de post zelf wordt in den regel geheel en al, of op weinig na, uitgeput. Dit vooral leidt veelal tot ongemerkte verhoging van het eindcijfer der gewone begrooting; en het is ook daarom dat de leden, wier gevoelen hier wordt uitgedrukt, wel waarde hechten aan het behoud van de onderscheiding. Alleen daardoor wordt men in de gelegenheid gesteld om na te gaan waaraan de gedurige verhoging der begrootingen is toe te schrijven, en de juistheid te controleren van berekeningen, als die welke hier het onderwerp van beschouwing uitmaken.

Naar deze verschillende zienswijzen nu werd op verschillende wijze beoogd, dat de begrooting voor 1861 inderdaad ruim één miljoen hooger is dan die voor 1860.

Met weglating van de onderscheiding tusschen gewoon en buitengewoon — immers die alleen toepassende op de uitgaven voor buitengewone amortisatie en voor de spoorwegen — werd aldus gerekend:

Het eindcijfer der begrooting voor 1860 was bij de aanneming der begrooting.....	f 73,315,263.68	
Het is verhoogd door de wet van 15 Augustus 1860 (Staatsblad N. 44), voor het Xde hoofdstuk met.....	520,000.00	
	f 73,835,263.68	
Af: hetgeen in 1860 op de begrooting voor de spoorwegen was gebracht bij de indiening.....	25,000.00	
	Blijft.....	f 73,810,263.68
Af: het hoofdstuk IX A.....	31,561,919.47	
	Overige uitgaven.....	f 42,248,344.22
1861. Eindcijfer zonder de spoorwegen.....	f 74,263,852.60	
Af: hoofdstuk IX A.....	30,990,475.36	
	Overige uitgaven.....	f 43,273,377.34
1860.....	42,248,344.22	
	1861 dus hooger.....	f 1,025,033.12

Neemt men de onderscheiding tusschen gewoon en buitengewoon wel in acht, dan verkrijgt men volmaakt dezelfde uitkomst. Die berekening verliert eenige toelichting.

Als grondslag daarvan nam men den staat C aan, die bij de indiening der begrooting voor 1860 werd overgelegd, doch die nu is weggelaten. Die staat behelst de recapitulatie van al wat als buitengewone uitgaaf kon worden beschouwd.

Op de cijfers van dien staat had de behandeling der begrooting voor 1860 invloed. Men vindt die in de Memorie van Toelichting tot het Vde hoofdstuk voor 1861 tot het juiste cijfer teruggebracht. Dit in het oog houdende, en er bijvoegende wat later door bijzondere wetten aan de begrooting werd toegevoegd (Departement van Oorlog en spoorwegen) verkrijgt men de volgende resultaten:

Het totale eindcijfer der begrooting voor 1860 is.....	f 86,335,263.68	
Af: het hoofdstuk IX A.....	43,061,919.47	
	f 43,273,344.21	
Het buitengewoon bedraagt.....	3,953,183.50	
	Blijft gewoon.....	f 39,318,160.71

Voor 1861 is als buitengewoon beschouwd hetgeen in de Memorie van Toelichting als zoodanig wordt opgegeven (met uitzondering van de som van f 70,450, op blz. 5 van de Memorie van Toelichting tot het IVde hoofdstuk als buitengewoon gerekend, omdat die opgave zeer waarschijnlijk als minder juist moet worden beschouwd). Voorts hetgeen op het VIIIste hoofdstuk voor de drooge dokken, op het IXde hoofdstuk B voor het entrepôt te Rotterdam en op het Xde hoofdstuk voor kosten van verhuizing wordt gesteld. Een en ander bedraagt te zamen f 16,435,418.

Men verkrijgt dan:		
Eindcijfer voor 1861.....	f 87,263,852.60	
Af: hoofdstuk IX A.....	30,990,475.36	
	f 56,273,377.24	
Af: het buitengewoon.....	16,435,418.00	
	f 39,837,959.24	
Het gewoon in 1860 was.....	39,318,160.71	
	Het gewoon in 1861 meer.....	f 519,798.53

Het buitengewoon is in 1861, zonder de spoorwegen..... f 3,435,418.00

Het buitengewoon van 1860 was, na aftrek van f 1,000,000 en van f 25,000 voor de spoorwegen..... f 2,930,183.50

Het buitengewoon in 1861 meer.....	f 505,234.50	
Bij: meer voor gewoon.....	519,798.53	
	Gelijke grootere som als boven voor 1861.....	f 1,025,033.03

In deze laatste rekening zijn, gelijk werd opgemerkt, de opgaven in de Memorien van Toelichting voorkomende, kortshidshalve gevolgd, ofschoon de leden, die de meerbedoelde onderscheiding, om de aangevoerde redenen, in het oog wenschten te houden, daardoor geenszins geacht wilden worden te erkennen dat die opgaven juist zijn. Een subsidie van f 100,000 's jaars voor de kanalen in Groningen, gedurende 12 jaren te verlenen, bijv., mogt naar hunne meening geenszins geteld worden onder de buitengewone uitgaven.

Maar welke rekening men aanneme, de opgegeven cijfers bewijzen dat voor de staatsuitgaven, behalve de nationale schuld, en met weglating van hetgeen voor de spoorwegen in beide jaren gevraagd werd en wordt, in 1861 een miljoen meer dan in 1860 wordt gevraagd, en dat de berekening, door den Minister van Finantien dienaangaande gemaakt, onaanneemelijk is. Al wil men den laatste post van die berekening (het bedrag der verhogingen, welke door nieuwe inkomsten worden opgewogen, te weten: de grotere kosten voor de telegraphie en voor tractementen van controleurs en ambtenaren bij de entrepôts), af f 80,995, hiervan aftrekken, dan nog heeft dit op het aangewezen feit geen merkbaar invloed.

Om te beoogen dat er onder 31 December 1861 f 37,000,000 voor de groote werken beschikbaar zullen zijn, wordt voorts eene rekening gemaakt, waarop niet alleen voorkomt de nog geenszins gejustificeerde hogere opbrengst der belastingen in 1860, ad f 1,000,000, maar ook de som der besparingen, op de aangevraagde uitgaven voor 1861 te verkrijgen. Zoo ver durfde men tot hertoe in zulke becijferingen niet gaan. Men vroeg, of de lessen der ondervinding dan ten eenen male vergeten moeten worden. Er is schier geen enkel dienstjaar, waarin niet de eene of andere buitengewone verhoging van de begrooting in den loop van het jaar, voorgedragen is moeten worden. Men herinnert zich onder andere de jaren 1854 en 1859, en men durfde gerustelijk aan de Regering de vraag onderwerpen, of dan de staatkundige toestand van ons werelddeel van dien aard is, dat de mogelijkheid van eene nieuwe aanvraag van soortgelijke buitengewone credieten, zelfs niet bij onderstelling, door de Regering ter sprake behoort gebracht te worden.

Wanneer men, tegenover de voorstelling van den Minister, de zaak in hare ware gedaante beschouwt, dan is de toestand deze:

Er wordt gevorderd, om in al de uitgaven te voorzien, welke uit de ontwerpen der Regering voortvloeijen:	
voor de spoorwegen.....	f 110,000,000.00
voor de doorgraving van Holland op zijn smalst.....	15,800,000.00
voor de verbetering van den waterweg van Rotterdam.....	6,300,000.00
voor de scheepvaartkanalen in Groningen.....	1,200,000.00
voor de emancipatie der slaven.....	16,000,000.00
voor de verdere verbetering van het defensiewezen en van de bewapening van het leger.....	6,000,000.00

Te zamen..... f 155,300,000.00

behelst de sommen, die verder tot voltooiing van al de groote werken noodig zullen zijn en waarop straks is gewezen.

Verdeelt men die som over een tijdperk van tien jaren, en neemt men voor het oogenblik aan, dat zij gelijkelijk over die jaren verdeeld wordt, dan bevindt men dat de koloniale geldmiddelen, boven en behalve de som van f 13,000,000 meer of min voor de gewone staatsdienst, nog gemiddeld 15½ miljoen 's jaars daarenboven zullen moeten opleveren. Te zamen alzoo 28½ miljoen.

Gaat men nu de verkregen ondervinding na, zij leert het volgende: Uit de bijlage A, gevoegd bij de redevoering van den Minister, ziet men, dat de geheele som van de koloniale bijdragen in de laatste tien jaren beloopt eene som van..... f 223,389,847.80

Daarbij voegende het koloniaal batig slot van 1859, dat op dien staat niet voorkomt, omdat het overgebracht is op de dienst van 1860..... 22,500,000.00 || | Te zamen..... | f 245,889,847.80 |

En derhalve, gemiddeld over tien jaren, 4 miljoen 's jaars minder dan de som die noodig is om de ontwerpen der Regering ten uitvoer te leggen, zonder nog te rekenen op hetgeen de Minister van Kolonien zal meenen te moeten doen voor den aanleg van spoorwegen of andere groote werken op Java, noch op andere eventualiteiten, die op het koloniaal batig slot invloed kunnen hebben. Met die cijfers en feiten voor oogen, onder de bestaande zekerheid dat het budget van koloniale uitgaven voortdurend aanzienlijk klimt (van 1848 tot 1857 zijn die uitgaven met 16 miljoen vermeerderd), en dat de groote baten, die de kolonien opleveren, enkel en alleen te danken zijn aan de tegenwoordige hooge prijzen der producten, moet men wel tot het besluit komen, dat de voorstellen der Regering de strekking hadden om de toekomst onzer finantien op roekelooze wijze te verbinden.

Deze beschouwingen intusschen vonden ook tegenspraak. Het was overduidelijk voorzigtig, zoo werd gezegd, de raming van de opbrengst der kolonien over de tien laatste jaren uit te strekken. Men kon volstaan met na te gaan wat de vijf laatste jaren hadden opgebracht, zoodat te meer, daar het bedrag van het koloniaal batig slot in de daaraan onmiddellijk voorafgaande jaren verminderd had moeten worden met de aanzienlijke kosten van herstel van het Indisch muntwezen. Iield men zich aan die vijf jaren, dan vond men, met gelijke bijtelling van het batig slot van 1859, een geheel bedrag van f 162,993,609.34, en dus, gemiddeld, ruim 32½ miljoen 's jaars. Maar van de benoedigde som is, in ieder geval, volgens de opgaven der Regering, reeds 37 miljoen aanwezig; de volgende jaren zullen dus zooveel minder behoeven op te leveren. Er blijft slechts te voorzien in eene nog niet gedekte uitgaaf van 118 miljoen, zoo men aannemt dat al wat voorgesteld is ten uitvoer moet worden gelegd, derhalve gemiddeld over 10 jaren, niet 15½, maar nog geen 12 miljoen meer dan thans. Zelfs bij eene vrij aanmerkelijke reductie der koloniale baten, in de laatste jaren verkregen, kon men dus aannemen dat de koloniale geldmiddelen nog altijd toereikende hulpbronnen zouden opleveren. En was dit het geval niet, dan nog liet de wijze, waarop de spoorwegen aangelegd zullen worden, de gelegenheid open om het werk tijdelijk in te krimpen of te staken.

Daarop werd geantwoord, dat het, waar sprake is van uitgaven gedurende tien jaren, die geheel uit de koloniale geldmiddelen zullen gekweten moeten worden, irrationeel is, op de gemiddelde inkomsten van slechts vijf jaren te letten. Die inkomsten toch vloeijen niet voort uit belastingen; hun bedrag hangt alleen af van den afwisselenden prijs der producten. Neemt men den kring van de laatste vijf jaren slechts in aanmerking, dan ziet men uitsluitend op vijf zeer voordeelige jaren, en daaronder het zoo zeer buitengewone jaar 1857. Dat jaar heeft zelfs invloed op de uitkomst van de berekening der baten over tien jaren; het wordt zelfs in

dat langere tijdperk niet opgewogen door een enkel jaar van tegenspoed, zoo als het jaar 1848 was. De opmerking betreffende den invloed, die de kosten van de verbetering van het Indisch muntwezen op het batig slot van de eerste vijf jaren had gehad, verloor al hare kracht, wanneer men lette op de klimming van het eindcijfer van het Indisch budget. In 1853 bijvoorbeeld, komen niet minder dan f 9,500,000 voor het muntwezen voor; het geheel der Indische uitgaven was toen f 77,415,885, behalve f 344,604 subsidie voor West-Indië. In 1857 zijn geene kosten voor het muntwezen onder de uitgaven berekend; en het geheel bedrag der uitgaven was toen voor Indië f 81,096,554, behalve f 726,277 subsidie voor West-Indië. Tegenover de bedenking, dat nu reeds 37 miljoen aanwezig is, stelde men de zekerheid van vermeerdering der uitgaven en de waarschijnlijke heid van misrekeningen bij de raming. Als er sprake is van werken als die der doorgraving van Holland, moest men dan niet van zelf herinnerd worden aan de kosten van het droog dok te Willemsoord, die nu reeds tot meer dan het dubbel van de eerste raming zijn geklommen?

En wat de mogelijkheid betrof om den aanleg der spoorwegen te staken, haar bestaan was steeds op te goede gronden betreden, dan dat men daaraan ernstig geloof kon hechten. Bij voortduur achtten zeer velen het ondenkbaar, dat men dien arbeid ooit zou willen of kunnen staken, als men met den aanleg op acht punten te gelijk begonnen is.

§ 5. De redevoering van den Minister van Finantien gaf voorts nog aanleiding tot eenige andere opmerkingen. Op bladz. 2 daarvan wordt de pligt op den voorgedragde gesteld, om "de beginselen van orde en zuinigheid niet te verzuken, welke ons hebben in staat gesteld om den voor spoed te bezigen tot doorgaande verbetering van ons financiewezen." Die les was, naar veler meening, bij het ontwerpen der begrooting veel te veel uit het oog verloren. Hetgeen hierboven is betoogd, dat de begrooting met ruim *een miljoen* verhoogd is, strekt daarvan al dadelijk ten bewijze. Evenmin vond men algemeen sporen van zucht tot betrachtting diër les, wanneer men tot de onderdeelen aidaalde; integendeel, te veel bewijzen waren voorhanden dat het personeel der ambtenaren noodeloos werd vermeerderd, en dat de belooningen hier en daar te hoog werden gesteld. Bijzonderheden werden dienaangaande bij de behandeling der hoofdstukken aangevoerd. Men vroeg in het algemeen, welk nut het voor de schatkist opleverde, wanneer, zoo als veeral blijkt het geval te zijn, bij het vervallen van betrekkingen de vrijvallende tractementen tot den laatste cent toe onder de overblijvende worden verdeeld. Eene verhoging van wedde ten behoeve van degenen, die met meer werk werden belast, wanneer eene betrekking vervalt, achtte men billijk en nuttig. Maar bij het nu aangenomen stelsel weet men toch al te wel wat ondervinding, dat bij eene volgende begrooting zeer dikwijls wordt beweerd dat het getal ambtenaren wederom uitbreiding eischt, zoodat de wenschelijke besparing vervangen wordt door verhoging van uitgaaf. Men wees inzonderheid op hetgeen voor den Raad van State, de Algemeene Rekenkamer, het Kabinet des Konings, het IVde, Vde en het IXde hoofdstuk B werd opgemerkt. Evenmin vond men algemeen sporen van de zucht tot bezuiniging, wanneer men lette op de straks aangevoerde handelwijze ten aanzien van de posten voor onvoorziene uitgaven. Ronvenal achtte men het in geenen deele te getuigen van zucht tot spaarzaamheid, wanneer, nevens de aanzienlijke uitgaven voor spoorwegen, nog zoo vele andere groote werken te gelijk worden ondernomen.

De Minister beroept zich, ten bewijze van de zucht der Regering om zuinig te beheeren, op het bedrag van de in 1859 verkregen besparingen. Al dadelijk werd opgemerkt dat, zoo daarvoor lof moest gebracht worden, die lof niet aan ver de meeste leden van het Kabinet, maar aan hunne voorgangers toekwam. Maar op den lof zelf viel veel af te dingen. Een groot cijfer was op de begrooting van Oorlog overgebleven. Maar dit was eenvoudig het gevolg daarvan, dat de tijdsomstandigheden hadden toegeleaten, een deel van de buitengewone credieten, ten bedrage van ruim 6 miljoen, met het oog op eventualiteiten toegestaan, onbruikt te laten. Op de begrooting voor Marine, die met de buitengewone credieten in 1859 tot f 10,249,025.16 was opgevoerd, bleek nu bij slot niet meer dan even f 27,000 onbruikt te zijn gebleven. Wat voorzeker geen bewijs is dat daar op zuinig beheer prijs werd gesteld. Op het Vjfte Hoofdstuk was het overschot ten deele het gevolg daarvan, dat eenvoudig werken onuitgevoerd waren gebleven, waarvoor men het benoedigde had aangevraagd.

De Minister heeft wijders zijn leedwezen te kennen gegeven, dat hoogst aanzienlijke sommen nu bij voorraad onbruikt en renteloos in de schatkist blijven liggen. Eenige leden drukten ook hun leedwezen daarover uit, en vermits de vraag, of die sommen niet vruchtbaar kunnen worden gemaakt, volgens de opgave des Ministers bij hem nog een punt van overweging uitmaakt, betuuden zij hun ernstig verlangen, dat die overweging spoedig tot een gunstig besluit mogt leiden. Andere leden merkten daartegen op, dat dit bezwaar onafschiedelijk is van het stelsel, door de Regering voor den aanleg van spoorwegen gekozen. Wilde men een deel der voorhanden baten thans tot schulddelging besteden, men zou maar al te ligt in gevaar komen, om zeer spoedig tot het sluiten eener leening, althans tot de uitgifte van de nu in portefeulle blijvende schatkijsbilletten over te gaan. Die biljetten toch konden alleen ten gevolge van de groote ruimte aan middelen in de schatkist voorhanden, onuitgevoerd blijven. De onderstelling is misschien niet gewaagd, dat het koloniaal batig slot van 1861 besteed zou moeten worden tot het sluiten eener leening der slaven-emancipatie. Is dit zoo, dan zijn in den loop van 1861 geene groote bijdragen uit de koloniale geldmiddelen te wachten, en de uitgaven voor spoorwegen en andere werken zullen dan vermoedelijk te zeer op den stand der kas werken, dan dat men nu, veilig zou kunnen besluiten, om een deel der bestaande batige sloten tot amortisatie te bestemmen. Deze leden durfden zich dus niet zoo gaaf met den zoo even geuiten wensch vereenigen. Maar zij namen hieruit aanleiding om te doen opmerken, dat het stelsel van aanleg van spoorwegen voor rekening der schatkist reeds nu blijkt nadeeliger te zijn dan het concessie stelsel. Onder dit laatste zou eene aanzienlijke som tot schulddelging besteed hebben kunnen worden; wat nu niet mogelijk, althans onraadzaam is. De jaarlijksche winstderiving, daaruit ontstaande, welke sommigen op 12 à 13 tonnen gouds, anderen op 1 miljoen schattden, moet noodwendig in rekening worden gebracht: het bedrag van de kosten van aanleg van staatspoorwegen moet noodwendig met die jaarlijks terugkerende winstderiving, althans zoo lang de exploitatie geene winst geeft, worden verhoogd.

Eene derde opmerking aangaande de redevoering des Ministers betrof zijne mededeeling ten aanzien van het bedrag der besparing, door amortisatie verkregen. De Minister noemt daarbij niet het juiste cijfer, zijne Memorie van Toelichting tot hoofdstuk IX A opgegeven, maar een ander. Hij klimt in zijne berekening van besparing op renten tot kapitaal tot het jaar 1844 op. Tegen die voorstelling kwam men algemeen op. Zij is eene geheel onjuiste dooreenmenging van zeer heterogene zaken. Besparing van renten, verkregen door middel van de reductie van rente batige saldo's, is hemelsbreed te onderscheiden van de reductie van renten, die het gevolg is van eene gedwongen leening. De opgave des Ministers bewijst, dat zijne rekening eene kunstmatige groepering van cijfers is. Volgens hem bedraagt de kapitaalsvermindering der schuld sedert 1 Januarij 1844 f 170,000,000, en de rentebesparing ruim f 9,000,000. Kort te voren geeft hij op dat er sedert 1 Januarij 1850 tot schulddelging is besteed f 135,000,000 en het heeft dus den schijn als of het besteden van die som tot eene rentebesparing van f 9,000,000 zou hebben geleid: als of de amortisatie eene besparing tegen den penning 13 of 14 berekend zou hebben opgeleverd. Bij die voorstelling gaat men het voor de ingezetenen zoo pijnlijke gedeelte van de maatregelen van 1844 met geheel stilzwijgen voorbij. Men verzuimt der natie te herinneren, dat in 1844 eene zoogenaande vrijwillige leening van f 127,000,000 tegen 3 per cent e a pari noodig was, om de gevolgen van onvoorzigtig financieel beheer, die gevolgen van te fraai gekleurde financiële voorstellingen en van te voorbarig rekenen op toekomstige koloniale baten, te herstellen. De cijfers, in de Memorie van Toelichting van hoofdstuk IX A genoemd, die de winst, door wezenlijke schulddelging verkregen, aanwijzen, kunnen alleen hier in aanmerking komen; niet die welke eene besparing van uitgaaf voor de schatkist uitdrukken, ten koste van de ingezetenen verkregen. In de rekening des Ministers zou men ook het verlies in rekening moeten brengen dat de individuele inschrijvers in de 3 percents leening van 1844 ondervonden hebben.

Trok men de bedenkingen, in de laatste paragrafen uiteengezet, bijeen, dan volgde daaruit voor zeer vele leden de conclusie, dat er onvoorzigtig te werk wordt gegaan; dat men de toekomst veel te zwaar belast, veel te veel op eens onderneemt; dat men volstrekt geen acht slaat op de tocht niet te ontkennen mogelijkheid van tegenspoed, en dus eene toestand schept, waarin alles tot het uiterste gespannen wordt, en waarin tegenspoed zeer groote teleurstellingen en groote schade kan te weeg brengen. Ons financieel verschieft wordt, langs den ingeslagen weg, op eene verregaande wijze afhankelijk gesteld van den voortspood der koloniale geldmiddelen, dat is van het voortduren van de tegenwoordig zeer hooge prijzen der koloniale voortbrengselen, zonder dat er genoeg gelet wordt op de klimmende behoeften der kolonien zelve. De ondervinding doet maar al te veel zien dat ook de Staatsbegrooting jaarlijks tot een hooger cijfer wordt opgevoerd; een verschijnsel dat des te meer aandacht verdient, nu die verhoging niet meer, zoo als in de laatste jaren het geval was, door besparing van renten wordt opgewogen. Lette men daarbij op de vroeger reeds in herinnering gebrachte sterke afwisseling van zienswijze bij den Minister van Finantien, die thans zoo zeer handelt in strijd met de meeningen, vroeger door hem geuit, dan moest wel het vertrouwen in het beleid der Regering ten aanzien van de geldmiddelen bij deze leden ernstig worden geschokt.

HOOFDSTUK I. Op dit hoofdstuk zijn geene bedenkingen gevallen.

GEDRUKT TER DRUKKERIJ VAN HET ALGEMEEN HANDWESBLAD.